

Kandidatspeciale

af Laura Billund Dehlbæk

Dansk straffemyndighed ved internetkriminalitet

En kritisk analyse af straffelovens regler om dansk straffemyndighed når lovovertrædelser begås gennem internettet

Vejleder: Birgit Feldtmann

Afleveret den: 17. maj 2018

Titelblad

Uddannelse	Jura, Aalborg Universitet
Fagområde	Strafferet
Afhandling	Kandidatspeciale
Projektitel	Dansk straffemyndighed ved internetkriminalitet
Engelsk titel	Danish Jurisdiction in Cybercrimes
Forfatter	Laura Billund Dehlbæk, studienr.: 2013-6150
Vejleder	Birgit Feldtmann
Specialeperiode	Februar til maj 2018
Antal anslag	143.960

Indholdsfortegnelse

1. Indledning.....	5
1.1 PROBLEMFOMULERING.....	6
1.2 METODE	6
1.3 EMNEAFGRÆNSNING.....	7
1.4 FREMGANGSMÅDE	7
2. Staternes suverænitet og jurisdiktionskompetence.....	9
3. Jurisdiktionsprincipper.....	12
3.1 TERRITORIALPRINCIPPET	12
3.2 VIRKNINGSPRINCIPPET	13
3.2.1 strafbarhed afhænger eller påvirkes af en følge	14
3.2.2 relevante og irrelevante følger	15
3.2.3 gerningsmandens forsæt	16
3.2.4 lokalisering af gerningsstedet	17
3.2.5 straffelovens § 9 a.....	18
3.3 DET AKTIVE PERSONALPRINCIP.....	20
3.4 DET PASSIVE PERSONALPRINCIP.....	23
3.5 BESKYTTELSES- OG UNIVERSALPRINCIPPET.....	23
3.6 STRAFFEMYNDIGHED I FORHOLD TIL FORSØG OG MEDVIRKEN.....	25
4. Internettet og internetkriminalitet	28
4.1 BEGREBET INTERNETTET	28
4.2 BEGREBET INTERNETKRIMINALITET.....	29
4.2.1 angreb rettet mod it-systemer.....	30
4.2.2 angreb begået ved hjælp af it-systemer	31
5. Dansk straffemyndighed ved internetkriminalitet.....	32
5.1 LOVOVERTRÆDELSER BEGÅET FRA DANMARK	33
5.1.1 hacking, virusangreb mv.	33
5.1.2 informationsforbrydelser	34

5.1.3	<i>delkonklusion</i>	36
5.2	LOVOVERTRÆDELSER BEGÅET FRA UDLANDET	36
5.2.1	<i>hacking, virusangreb mv.</i>	36
5.2.2	<i>informationsforbrydelser</i>	40
5.2.3	<i>delkonklusion</i>	47
5.3	STRAFFEMYNDIGHED PÅ ANDET GRUNDLAG.....	48
5.3.1	<i>gerningsmandens tilknytning</i>	48
5.3.2	<i>offerets tilknytning</i>	49
6.	Medvirken og forsøg i forhold til internettet.....	51
6.1.1	<i>forsøg- og medvirken i udlandet med tilsigtet eller indtrådt fuldbyrdelse i danmark...</i>	51
6.1.2	<i>forsøg- og medvirken i danmark med tilsigtet eller indtrådt fuldbyrdelse i udlandet...</i>	52
6.1.3	<i>delkonklusion</i>	56
7.	Konklusion.....	57
8.	Abstract	60
9.	Litteraturliste	62
9.1	BØGER.....	62
9.2	RIGSDAGSTIDENDE OG FOLKETINGSTIDENDE.....	62
9.3	LOVE OG BEKENDTGØRELSER.....	63
9.4	FORARBEJDER.....	63
9.5	ARTIKLER.....	63
9.6	DOMME.....	64
9.7	ANDET.....	64

1. Indledning

I takt med globaliseringen har samfundet været præget af en stigende teknologisk udvikling, og har dermed skabt nye muligheder for at begå grænseoverskridende kriminalitet. I det seneste årti har denne udvikling medført, at forbrydelser gennem internettet eller anden it-teknologi er blevet hverdagskost. Tilsvarende har det øget behovet for at straffe forbrydelser begået i udlandet eller med tilknytning til udlandet.

En gerningsmand kan pådømmes ved en dansk domstol, hvis der foreligger såkaldt dansk straffemyndighed eller dansk jurisdiktionskompetence. I dag har internettet udvisket de traditionelle landegrænser, og erstattet med en virtuel verden, hvor gerningsmanden kan udføre strafbare handlinger fra et helt andet sted end der hvor forbrydelsen fuldbyrdes. Dette giver anledning til at overveje, hvornår en strafbar handling gennem internettet kan lokaliseres til Danmark og dermed skabe dansk straffemyndighed.

De særlige problemstillinger forbundet med internettet var allerede genstand for overvejelser i betænkning nr. 1377/1999 om børnepornografi og IT-efterforskning, hvor Brydesholt-udvalget pegede på udfordringer i forhold til lokaliseringen af såvel handlingssted som virkningssted.¹ I betænkning nr. 1462/2005 var Straffelovrådet også opmærksom herpå, men afstod i øvrigt at behandle disse problemstillinger nærmere.² Spørgsmålet om dansk straffemyndighed i forhold til internettet blev endelig behandlet i betænkning nr. 1488/2007, hvor et jurisdiktionsudvalg foretog en præciseret gennemgang af de danske jurisdiktionsbestemmelser med henblik på at vurdere behovet for ændringer. På grundlag af udvalgets betænkning, besluttede lovgivningsmagten ved lov nr. 490 af 17. juni 2008 at foretage en samlet revision af de danske jurisdiktionsregler.

I relation til internettet blev der vedtaget en enkelt bestemmelse i straffeloven § 9 a om udbredelse af ulovligt tekst-, lyd- og billedmateriale. I Danmark er bestemmelsen den eneste som konkret regulerer spørgsmålet om dansk straffemyndighed i forhold til internetkriminalitet. Såvel Jurisdiktionsudvalget som lovgiver fandt ikke behov for yderligere regulering på området, da de allerede gældende jurisdiktionsregler fortsat fandt anvendelse på andre former for internetkriminalitet.

¹ Betænkning nr. 1377/1999, s. 27

² Betænkning nr. 1462/2005, s. 11

Siden bestemmelsens indførelse i 2008 har den teknologiske udvikling fortsat banet nye veje for kriminelle, medens lovgivningsmagten ikke tilsvarende har iværksat nye initiativer i forhold til dansk straffemyndighed. Set i lyset af den markante udvikling inden for it-teknologi er det påfaldende, at der ikke er fundet behov for at opdatere reglerne i de sidste 10 år. Hvorvidt den manglende regulering skyldes, at de gældende jurisdiktionsregler fortsat er anvendelige og tilstrækkelige i forhold til internetkriminalitet, er dette kandidatspeciales fokus.

1.1 Problemformulering

Formålet med dette kandidatspeciale er at analysere den gældende retstilstand vedrørende dansk straffemyndighed i forhold til internetkriminalitet herunder medvirkens- og forsøgshandlinger. Der tages udgangspunkt i de gældende jurisdiktionsprincipper, hvorefter internetkriminalitet sammenholdes med de betingelser der fremgår heraf. På den baggrund søges en afklaring på, hvorvidt der foreligger tilfælde, hvor en handling gennem internettet ikke vil være omfattet af de danske jurisdiktionsregler eller hvor udstrækningen af de danske regler må anses for vidtgående. Det vurderes endelig, i hvilket omfang de gældende jurisdiktionsregler er tilstrækkelige og tidsvarende i forhold til den teknologiske udvikling.

1.2 Metode

For at fastlægge den nuværende retstilstand om dansk straffemyndighed i forhold til internetkriminalitet anvendes den retsdogmatiske metode med henblik på at beskrive og analysere gældende ret. Specialet vil ligeledes indeholde *de lege ferenda* betragtninger til at fastslå, hvorvidt de gældende jurisdiktionsregler er tilstrækkelige, eller om der foreligger behov for at etablere ændringer eller nye regler på området.

Af relevante retskilder vil nærværende fremstilling i det væsentligste være baseret på straffeloven samt forarbejderne til loven. Med sparsom retspraksis vil fremstilling i overvejende grad være baseret på Jurisdiktionsudvalgets betænkning nr. 1488/2007, hvor spørgsmålet om dansk straffemyndighed i forhold til internettet var under selvstændig behandling. Den beskedne mængde af nedskrevne retskilder og retspraksis på området har endvidere nødvendiggjort inddragelse af andenhåndskilder navnlig juridisk litteratur som fortolkningsbidrag.

1.3 Emneafgrænsning

Det er ikke specialets formål at gennemføre en fuldstændig tilbundsgående undersøgelse af de danske jurisdiktionsregler, men koncentrerer sig alene på spørgsmålet om dansk jurisdiktion i forhold til internetkriminalitet. Da de fleste former for internetkriminalitet ikke er selvstændig reguleret i straffeloven, anvendes de gældende jurisdiktionsprincipper med henblik på at foretage en komparativ analyse af dansk straffemyndighed i forhold til internettet. Analysen vil på den baggrund alene koncentrere sig om de jurisdiktionsprincipper, der anses relevante på området.

Da dette kandidatspeciale fokuserer på reglerne om dansk straffemyndighed, foretages ikke en mere dybdegående undersøgelse af forskellige former for internetkriminalitet. Udover en kortfattet redegørelse, er projektet begrænset til udvalgte kriminalitetstyper, som har været særlig genstand for overvejelser i jurisdiktionssammenhæng. I den forbindelse vil jurisdiktion vedrørende efterforskning i udlandet tilsvarende falde uden for rammerne af nærværende fremstilling.

Reglerne om straffemyndighed hviler på folkeretten, hvorfor folkeretlige aspekter inddrages i fornødent omfang. Det er dog ikke fremstillingens formål at gennemføre en analyse af de danske jurisdiktionsregler i et folkeretligt perspektiv, hvorfor de særlige problemstillinger forbundet hermed ikke vil være genstand for selvstændig behandling.

Spørgsmålet om jurisdiktion er tillige forbundet med reglerne om udlevering, hvorfor nærværende fremstilling indeholder visse henvisninger til de danske udleveringsregler. Af hensyn til projektets fokusområde vil samspillet mellem de danske jurisdiktionsregler og udleveringbestemmelserne, udelukkende behandles perifert.

1.4 Fremgangsmåde

Projektet opdelt i de følgende kapitler:

I kapitel 2 indledes projektet med en kort beskrivelse af det grundlæggende princip om staternes suverænitet og sammenhængen med reglerne om jurisdiktion.

I kapitel 3 redegøres for de gældende jurisdiktionsprincipper (straffelovens §§ 6-9 a), herunder forsøgs- og medvirkenshandling. Gennemgangen er nødvendigt for at forstå de retlige

problemstillinger vedrørende dansk straffemyndighed i forhold til internettet. Redegørelse skal belyse de almindelige betingelser for dansk jurisdiktionskompetence samt de bagvedliggende overvejelser herom. For overblikkets skyld er virkningsprincippet behandlet selvstændigt i afsnit 3.2, men er reelt et udvidet territorialprincip.

I kapitel 4 gives en kort redegørelse for internettet og internetkriminalitet til forståelse af de betragtninger der lægges til grund i analysen.

I kapitel 5 analyseres dansk straffemyndighed i forhold til internetkriminalitet. Afsnit 5.1 behandler internetkriminalitet for lovovertrædelser begået fra Danmark, medens afsnit 5.2 behandler lovovertrædelser begået fra udlandet. Under hver afsnit behandles hacking, virusangreb mv. samt informationsforbrydelser, hvor lokaliseringsspørgsmålet er i fokus. I relation til disse forbrydelser behandles de samme problemstillinger, som var genstand for overvejelser i Jurisdiktionsudvalgets betænkning nr. 1488/2007. Hertil inddrages betragtninger fra forfattere i den juridiske litteratur – herunder Gorm Toftegaard Nielsen og Knud Waaben. Kapitlet afsluttes i afsnit 5.3 med at drøfte dansk straffemyndighed på grundlag af gerningsmandens eller offerets tilknytning til Danmark. Det passive personalprincips anvendelighed vil særligt blive diskuteret i forhold til forbrydelser, hvor computeren udsættes for et cyber-angreb.

I kapitel 6 behandles jurisdiktionsspørgsmålet om forsøgs- og medvirkenshandlinger i forhold til internetkriminalitet. Da sådanne handlinger ikke har været genstand for selvstændig behandling sammenholdes retstilstanden ud fra, hvad der gælder for andre forbrydelser.

2. Staternes suverænitet og jurisdiktionskompetence

Begrebet 'jurisdiktion' er et folkeretligt samlebegreb, der beskriver en stats kompetence til at udøve, lovgive og dømme.³ Hvad angår jurisdiktion i forhold til strafbare handlinger, tænkes på den adgang, en dansk domstol har til at pådømme konkrete straffesager. I strafferetlig henseende opereres med et jurisdiktionsbegreb med et mere snævert indhold, idet begrebet udelukkende angår spørgsmålet om, *hvornår* der er straffemyndighed.⁴

Spørgsmålet om jurisdiktion er særlig relevant ved grænseoverskridende kriminalitet, da enhver stat som udgangspunkt har eneret til at udøve myndighed på eget territorium, ligesom ingen anden stat kan blande sig i en andens stats nationale anliggender. Dette udgangspunkt udspringer af folkeretten, som indeholder to grundlæggende principper om statens territorialhøjhed og personalhøjhed. Efter princippet om *territorialhøjhed* har enhver stat frihed til at udøve fysisk magthåndhævelse (f.eks. politi) inden for sit eget territorium.⁵ Dette princip udspringer i øvrigt af princippet om staternes suverænitet. Reglen om *personalhøjhed* relaterer sig derimod til statens frihed til at kunne fastsætte regler for sine egne statsborgere, uanset hvor de opholder sig.⁶ Herefter kan en person pådømmes ved en dansk domstol, selvom den strafbare handling er foretaget *uden* for dansk territorium – og har altså det der kaldes *eksterritorial gyldighed*.

De enkelte landes regler om jurisdiktion skal ikke anses som udtryk for, at enhver forbrydelse alene kan placeres under en stat – en sådan eksklusiv jurisdiktionskompetence søges tværtimod undgået.⁷ Det fører i sagens natur også til, at flere lande kan have jurisdiktionskompetence, hvorefter der forekommer såkaldt *konkurrerende kompetence*. Herefter må staterne indbyrdes aftale, hvem der skal have straffemyndighed. Der gælder i den forbindelse ikke nogen fortrinsstilling mellem jurisdiktionsprincipperne.⁸ Det skal konkret vurderes, hvilken stat der er *nærmest* til at påtage sig retsforfølgningen. I praksis antages det, at jurisdiktionskompetence typisk vil være i det land, hvor gerningsmanden befandt sig, da han udførte den strafbare handling.⁹

³ Betænkning nr. 1488/2006, s. 25

⁴ Betænkning nr. 1488/2007, s. 27

⁵ Toftegaard, *Strafferet I, Ansvar*, 3. udgave, 2008, s. 301 og betænkning nr. 1488/2007, s. 25

⁶ Toftegaard, *Strafferet I, Ansvar*, 3. udgave, 2008, s. 301

⁷ Betænkning nr. 1488/2007, s. 29 og Kommenterede straffelov, Almindelige del, 10. udgave, 2013, s. 151

⁸ Waaben, *Strafferettens almindelige del, Ansvarslæren*, 6. udgave, 2015, s. 266

⁹ Waaben, *Strafferettens almindelig del, Ansvarslæren*, 6. udgave, 2015, s. 266 og betænkning nr. 1488/2007, s. 26ff

Undertiden behandles dansk jurisdiktion under den internationale strafferet, som betegner staternes samarbejde i strafferetlig henseende f.eks. fælles regler om kriminalisering af grove forbrydelser eller udlevering af egne borgere.¹⁰ Sådanne fællesregler eller normer kan etableres ved aftale mellem staterne f.eks. konventioner eller traktater. Den internationale strafferet kan ikke betegnes som en slags overnational strafferet, men er del af dansk ret, hvad angår straffesager som har tilknytning til udlandet. En stigende globalisering og teknologiske udvikling har medført, at den internationale strafferet får større og større betydning.

I Danmark blev de første generelle jurisdiktionsregler indført med straffeloven af 1866.¹¹ Efter dagældende straffelov kunne alle handlinger begået inden for dansk territorium undergives dansk straffemyndighed uanset gerningsmandens tilknytning. Ligeledes kunne en dansk statsborger retsforfølges her i landet, hvis den pågældende foretog handlinger i udlandet med henblik på at omgå de danske regler. På daværende tidspunkt var der dog ikke jurisdiktionskompetence for handlinger foretaget i udlandet, selvom virkningen indtrådte i Danmark. Straffeloven af 1930¹² afløste de dagældende regler, som i det væsentligste svarer til de nuværende regler om dansk straffemyndighed. De danske jurisdiktionsregler var tillige genstand for behandling i betænkning nr. 1488/2007, hvor et jurisdiktionsudvalg foretog en præciseret gennemgang af reglerne. På baggrund heraf blev de nye jurisdiktionsregler vedtaget ved lov nr. 490 af 17. juni 2008, som en del af en samlet revision. Folketinget vedtog blandt andet en bestemmelse, der konkret omfattede internetkriminalitet navnlig vedrørende udbredelse af tekst-, lyd- og billedmateriale, jf. straffelovens § 9 a.

Straffelovens §§ 6-9 a indeholder i dag de almindelige bestemmelser om dansk straffemyndighed og afgrænser, hvornår der er lovligt værneting for, at en strafbar handling kan pådømmes ved en dansk domstol.¹³ Dansk straffemyndighed er reguleret af fem overordnet jurisdiktionsprincipper.¹⁴ Det første og helt grundlæggende princip vedrører dansk straffemyndighed overfor forbrydelser begået inden for dansk territorium, jf. *territorialprincippet*. Det traditionelle princip udvides med det subjektive territorialprincip, der vedrører dansk straffemyndighed for handlinger, hvis strafbarhed

¹⁰ Toftegaard, *Strafferet I, Ansvar*, 3. udgave, 2008, s. 302 og Waaben, *Strafferettens almindelige del, Ansvarslæren*, 6. udgave, 2015, s. 257

¹¹ Borgerlig Straffelov af 10. februar 1866

¹² Borgerlig straffelov af 15. april 1930

¹³ Kommenterede straffelov, Almindelige del, 10. udgave, 2013, s. 150

¹⁴ Toftegaard, *Strafferet I, Ansvar*, 3. udgave, 2008, s. 301

»afhænger af eller påvirkes af en indtrådt eller tilsigtet følge« her i landet, jf. *virkningsprincippet*. Derudover kan dansk straffemyndighed skabes, hvis gerningsmanden eller offeret har tilknytning til Danmark (statsborgerskab eller bopæl), jf. det *aktive og passive personalprincip*. Dansk straffemyndighed kan endelig gives på grundlag af *beskyttelsesprincippet*, når handlinger krænker danske interesse eller efter *universalprincippet*, hvor Danmark har påtaget sig en international forpligtelse, eller i øvrigt ønsker at bidrage til en effektivisering af det strafferetlige værn på internationalt plan. Dansk jurisdiktionskompetence kan tillige skabes på grundlag af flere jurisdiktionsprincipper. Som udgangspunkt støttes straffemyndighed dog på *territorialprincippet*, mens de øvrige jurisdiktionsprincipper anses som et supplement hertil.¹⁵

Staternes kompetence til at udøve jurisdiktion er begrænset af de i folkeretten anerkendte undtagelser, jf. straffelovens § 12. Folkeretten har dermed fortrinsret, hvor en stats jurisdiktionskompetence går videre end hvad folkeretten tillader.¹⁶ Ifølge Den Internationale Domstol skal en stats jurisdiktionskompetence følge det såkaldte *Lotus-princip*, hvorefter en stat frit kan udøve jurisdiktion så længe det ikke er forbudt under folkeretten.¹⁷ Staterne har dermed en betydelige frihed til selv at vælge deres egne jurisdiktionsregler, men vælger ofte at regulere straffemyndighed efter fem jurisdiktionsprincipper, jf. se straks nedenfor.

¹⁵ Council of Europe, *Extraterritorial Criminal Jurisdiction*, European Committee on Crime Problems, 1990, s. 459

¹⁶ Kommenterede straffelov, Almindelige del, 10. udgave, 2013, s. 151

¹⁷ The S.S. Lotus, Dom No. 9, PCIJ Series A No. 10 (1927): » [97] *In other words, on the contention that, under international law, every door is open unless it is closed by treaty or by established Custom. [...] [307] Consequently, each of these jurisdictions may take effect within the limits of its natural sphere of operation - namely within its own territorial area - upon foreigners who are there and may also therefore apply to them such municipal law as each State may have adopted by virtue of that freedom which no other principle of international law prevents them from exercising in this respect.* «

3. Jurisdiktionsprincipper

3.1 Territorialprincippet

Straffelovens § 6, nr. 1 udgør hovedreglen om dansk straffemyndighed, og udtrykker det såkaldte territorialprincip (eller *locus delicti*), hvorefter en forbrydelse skal anses foretaget på det sted, hvor gerningsmanden befandt sig, da han udførte den strafbare handling.¹⁸ Et forhold kan derfor pådømmes ved en dansk domstol, hvis den strafbare handling er foretaget i »den danske stat«. Landterritoriet afgrænses overfor Tyskland ved grænsen i Sønderjylland¹⁹ og overfor Sverige²⁰ ved den faste forbindelse over Øresund. Den danske stat omfatter tillige Færøerne og Grønland. Derudover afgrænses det danske territorium overfor søterritoriet²¹ samt luftterritoriet.²²

Territorialprincippet udvides med straffelovens § 6, nr. 2 og 3 efter det såkaldte »*flagstatsprincip*«. Efter straffelovens § 6, nr. 2 kan handlinger foretaget på et dansk fartøj²³ som befinder sig uden for nogen stats folkeretlig anerkendte område, undergives dansk straffemyndighed. Handlingen kan være foretaget af alle de ombordværende uanset nationalitet. Det er uden betydning, om disse er knyttet til fartøjet som besætning eller rejsende. Midlertidig eller kortvarigt ophold udelukker heller ikke dansk straffemyndighed. Det afgørende for dansk straffemyndighed er, at der er tale om et *dansk* fartøj. Dette vurderes efter den til enhver tid gældende speciallovgivning f.eks. sølovens §§ 1-2 og luftfartsloven §§ 6-7. Bestemmelse sigter ikke blot på handlinger, som foretages *på* et dansk fartøj, men også handlinger, der foretages *fra* dansk fartøj rettet mod interesser uden for fartøjet.

Se hertil U1957.610V, hvor en tiltalt havde anbragt bundgarnspæle uden for det danske søterritorium. Dette var imidlertid i strid med de gældende regler, hvis anvendelsesområde ikke fandtes at være begrænset til dansk søterritorium. Byretten fandt, at handlingen var sket fra et dansk fartøj, hvorfor

¹⁸ Elholm & Feldtmann, *Criminal Jurisdiction – A Nordic Perspective*, 2014 s. 12 (se hertil Se Vestgaard, Jørn, Anmeldelse af Elholm & Feldtmann: *Criminal Jurisdiction – A Nordic Perspective*, 2014) og Kommenterede straffelov, Almindelige del, 10. udgave, 2013, s. 154

¹⁹ Bekendtgørelse nr. 497 af 21. december 1923 om grænsen mellem Danmark og Tyskland i henhold til Versaillestraktaten af 28. juni 1919, art. 111

²⁰ Bekendtgørelse nr. 20 af 14. juni 2001 om aftale af 23. marts 1991 med Sverige om en fast forbindelse over Øresund.

²¹ Fastlagt ved lov nr. 200 af 7. april 1999. Se også mere i betænkning nr. 1488/2007, s. 40

²² Betænkning nr. 1488/2007, s. 49: »Til dansk luftterritorium henregnes luftrummet over dansk land- og søterritorium«

²³ Betænkning 1923, sp. 16: »Ordet *Fartøj* omfatter ikke blot *Skibe*, derunder ogsaa *Baade*, men ogsaa *Luffartøjer*, og af *Hensyn* til et folkeretlig anerkendt *Luftomraade* er Ordet »Søterritorium« erstattet med Ordet »Omraade«

der i medfør af straffelovens § 6, stk. 1, nr. 2, (nu § 6, nr. 2) var dansk straffemyndighed. Landsretten stadfæstede byrettens dom.²⁴

Det formelle registreringsforhold antages at være det afgørende moment, såfremt et fartøj er registreringspligtig.²⁵ Hvor der ikke foreligger en sådan registreringspligt, antages ejer- eller brugerforholdet at være det afgørende for dansk straffemyndighed. Efter straffelovens § 6, nr. 2 er det en betingelse, at handlingen er foretaget *uden for nogen stats folkeretlige anerkendte område*, som afgøres efter folkeretten.

Derimod omfatter straffelovens § 6, nr. 3 de tilfælde, hvor handlinger foretaget på et dansk fartøj, befinder sig på *fremmed folkeretlig anerkendt område*. Bestemmelsen svarer i høj grad til nr. 2, men kræver imidlertid, at handlingen skal være foretaget af personer, der hører til fartøjet eller som rejsende følger med dette. Dansk straffemyndighed er hertil ikke betinget af, at handlingen også er strafbar efter den fremmede stats lovgivning (dvs. ej krav om dobbelt strafbarhed).²⁶

3.2 Virkningsprincippet

Territorialprincippet udvides med straffelovens § 9, stk. 2, idet handlinger hvis strafbarhed afhænger af eller påvirkes af en indtrådt eller tilsigtet følge, tillige anses foretaget, hvor virkningen er indtrådt, eller hvor gerningsmanden har forsæt til, at virkningen skulle indtræde. Dette betegnes som *virkningsprincippet*. Dette jurisdiktionsprincip blev indsat med straffeloven af 1930, hvor der i bemærkningerne til forslaget fremgår følgende:

»Bestemmelsen har navnlig saadanne Forhold for øje, hvor Handling og Virkning ikke falder sammen, og tilsigter at aabne Mulighed for Strafanvendelse i saadanne Tilfælde, hvor Handlingen sker i Udlandet, medens Virkningen indtræder her i Landet, og hvor det, saafremt det ubetinget kom an paa Stedet for Handlingens Foretagelse, vilde være udelukket at anvende dansk Straffemyndighed.«²⁷

²⁴ Se også afgørelsen gengivet i betænkning nr. 1488/2007, s. 51

²⁵ Betænkning nr. 1488/2007, s. 50ff

²⁶ Betænkning nr. 1488/2007, s. 52

²⁷ Rigsdagstidende 1925/26, Tillæg A, sp. 3276. Se henvisning i betænkning nr. 1488/2007, s. 55.

Under Rigsdagens behandling af forslag til borgerlig straffelov fik bestemmelsen sin endelige ordlyd, der nu fastslår, at en forbrydelse ikke blot skal anses for foretaget på det sted, hvor handlingen er udført, men også på det sted, hvor virkningen er »indtrådt eller tilsigtet at skulle indtræde«.²⁸ Bestemmelsen medfører, at der vil være tale om to gerningssteder navnlig et *handlingssted* og et *virkningssted*.²⁹ Af samme grund benævnes princippet også *ubiquitetsprincippet*, da ordet 'ubiquitet' betyder »overalt«.³⁰

3.2.1 *Strafbarhed afhænger eller påvirkes af en følge*

Virkningsprincippet medfører ikke, at enhver virkning der indtræder her i landet, kan udløse dansk straffemyndighed. Det er alene de følgevirkninger, som er nødvendige for handlingens strafbarhed eller som påvirker dens strafbarhed, som er omfattet af bestemmelsens anvendelsesområde. I eksempelvis U 2008.1822 H kunne en belgisk statsborger pådømmes ved en dansk domstol, idet handlingen medførte eller tilsigtede at skulle medføre indførsel af narkotika her til landet.

Det følger af straffelovens § 9, stk. 2, 1. led at en handling strafbarhed »afhænger af« en indtrådt eller tilsigtet følge. En sådan formulering sigter på de såkaldte forårsagelsesdelikter som f.eks. manddrab eller legemsbeskadigelse.³¹ Det karakteristiske for sådanne forbrydelser er, at følgen af handlingen ikke nødvendigvis indtræder på samme tid, og kan være geografisk adskilt. Det er med andre ord en forudsætning efter virkningsprincippet, at den strafbare handling får den virkning, som fremgår af gerningsindholdet i den enkelte straffebestemmelse.

I den juridiske litteratur er det tillige den overvejende opfattelse, at dansk straffemyndighed også omfatter forbrydelser med *fremrykket fuldbyrdelsesmoment*.³² Herefter kan en person retsforfølges her i landet, selvom virkningen af dennes strafbare handling indtræder *efter* fuldbyrdelsestidspunktet. En bestemmelse med fremrykket fuldbyrdelsesmoment findes bl.a. i straffelovens § 166 om pengefalsk, hvorefter fuldbyrdelse allerede indtræder på dét tidspunkt, hvor gerningsmanden forfalsker pengene for at bringe dem i omsætning som ægte. Herefter vil handlingen være undergivet

²⁸ Betænkning nr. 1488/2007, s. 55ff

²⁹ Waaben, *Strafferettens almindelige del, Ansvarslæren*, 6. udgave, 2015, s. 267

³⁰ Elholm & Feldtmann, *Criminal Jurisdiction – A Nordic Perspective*, 2014, s. 21 og Kommenterede straffelov, Almindelige del, 10. udgave, 2013, s. 182

³¹ Waaben, *Strafferettens almindelige del, Ansvarslæren*, 6. udgave, 2015, s. 267

³² Waaben, *Strafferettens almindelige del, Ansvarslæren*, 6. udgave, 2015, s. 245 og betænkning nr. 1488/2007, s. 56.

dansk straffemyndighed, hvis f.eks. en tysker fremstiller danske pengesedler i Tyskland med henblik på at benytte disse i Danmark.

Efter straffelovens § 9, stk. 1, 2. led omfatter virkningsprincippet også handlinger, hvis strafbarhed »påvirkes« af en indtrådt eller tilsigtet følge. Formulering giver herefter mulighed for dansk straffemyndighed, hvor en forbrydelse kan medføre forhøjet straf.³³ Det er hertil et krav, at der foreligger særskilt hjemmel til strafskærpelse. Følgen af den strafbare handling skal påvirke den retlige subsumption og ikke blot den konkrete strafudmåling under de enkelte strafbestemmelser.³⁴ Herved menes, at den generelle bestemmelse i straffelovens § 80 om skærpende omstændigheder ikke i sig selv vil være tilstrækkelig til at danne grundlag for dansk jurisdiktion efter virkningsprincippet.

3.2.2 Relevante og irrelevante følger

Dansk straffemyndighed kan gives på grundlag af virkningsprincippet, hvis en handlingens strafbarhed afhænger af eller påvirkes af en »indtrådt eller tilsigtet følge«. Det er naturligvis ikke alle følger, som skaber dansk straffemyndighed efter straffelovens § 9. Det antages, at bestemmelsen alene omfatter de følger, som er gjort til gerningsmomenter i den enkelte straffebestemmelse.³⁵

I den juridiske litteratur anføres det endvidere, at der skal være tale om såkaldte »relevante følger«, idet »irrelevante følger« vil falde uden for bestemmelsens anvendelsesområde.³⁶ I betænkning nr. 1488/2007 om dansk straffemyndighed drøftede Jurisdiktionsudvalget også den nærmere afgrænsning af relevante og irrelevante følger. Efter udvalgets opfattelse måtte dansk straffemyndighed dog være omfattet de tilfælde, hvor eksempelvis en person fra Tyskland begår et forsikringsbedrageri over for sit danske forsikringselskab, der derved lider et direkte tab.³⁷

Udvalget bemærkede dog, at der måtte udvises varsomhed med at fortolke virkningsprincippet for vidtgående, og anførte hertil: *»Udvalget har i den forbindelse taget udgangspunkt i, at virkningsprincippet næppe bør undergives en udvidende fortolkning, og at det derfor efter udvalgets*

³³ Rigsdagstidende 1929/30, Tillæg B, sp. 1848. Se henvisning i betænkning nr. 1488/2007, s. 57

³⁴ Betænkning nr. 1488, s. 57ff

³⁵ Bemærkningerne til § 9 i Lovforslag L16 (FT 2007-2008, 2. samling) og betænkning nr. 1488/2007, s. 59. Se tillige Kommenterede straffelov, Almindelige del, 10. udgave, 2013, s. 182

³⁶ Toftegaard, *Strafferet I, Ansvar*, 3. udgave, 2008, s. 305

³⁷ Betænkning nr. 1488/2007, s. 237

opfattelse som udgangspunkt kun bør være umiddelbare eller direkte følger af en strafbar handling, der begrundet dansk straffemyndighed.»³⁸ Herefter fandt udvalget ikke, at dansk straffemyndighed omfattede den situation, hvor en person bedrager sit forsikringselskab f.eks. et svensk selskab der er genforsikret i et dansk selskab.

Toftegaard peger på lignende eksempler, hvor der vil være tale om en irrelevant følge. Navnlig den situation hvor en person i Spanien begår et tyveri, der herefter udløser et tab for et dansk forsikringselskab, som har forsikret den pågældende genstand.³⁹ Samme sted anfører Toftegaard, at hvor en direktør begår svig i udlandet overfor et udenlandsk selskab med danske aktionærer, vil der ligeledes være tale om en irrelevant følge. På linje hermed nævner Greve tilsvarende eksempler.⁴⁰

Straffelovens § 9, stk. 2 omfatter tillige handlinger, hvor virkningen indtræder tilfældigt i Danmark.⁴¹ Det vil omfatte den situation, hvor en tysk person tilsigter at sende et brev forurennet med miltbrandbakterier til en person i Sverige, men ved en fejl sender brevet til Danmark, hvorefter følgen indtræder her i landet. Herefter er det uden betydning for spørgsmålet om dansk straffemyndighed, om der er tale om en mere perifer eller tilfældighedspræget følge. Det afgørende er, at virkningen reelt indtræder i Danmark, uanset om følgen kan tilregnes hos gerningsmanden som forsætlig, uagtsomt eller som tilfældig.

3.2.3 Gerningsmandens forsæt

Straffelovens § 9 omfatter ikke blot de tilfælde hvor virkningen »faktisk« er indtrådt i Danmark, men også virkninger som er »tilsigtet« at skulle indtræde her i landet. Efter bestemmelsens ordlyd kræver det, at gerningsmanden »har forsæt til« at virkningen skal indtræde. Dette må først og fremmest omfatte de følgevirkninger, som gerningsmanden har haft *direkte til hensigt* (dvs. direkte forsæt) til. Det fremgår dog af betænkning nr. 1488/2007 at også andre grader af forsæt vil falde under anvendelsesområdet af straffelovens § 9, stk. 2, idet Jurisdiktionsudvalget anfører følgende:

»Efter ordlyden synes bestemmelsen på dette punkt alene at omfatte følger, som gerningsmanden har såkaldt direkte forsæt til skal indtræde i Danmark. Det kan

³⁸ Betænkning nr. 1488/2007, s. 238

³⁹ Toftegaard Nielsen, *Strafferet I, Ansvar*, s. 306

⁴⁰ Greve, *Det strafferetlige ansvar*, 2. udgave, 2004, s. 103

⁴¹ Betænkning nr. 1488/2007, s. 230ff og Kommenterede straffelov, Almindelige del, 10. udgave, 2013, s. 183

imidlertid anføres, at udtrykket "tilsigtet" i denne sammenhæng må fortolkes på samme måde som udtrykket "sigter til", der anvendes i straffelovens § 21 om forsøg. Sidstnævnte udtryk antages efter retspraksis foruden den højeste grad af forsæt (direkte forsæt) også at kunne omfatte lavere forsætsgrader, herunder dolus eventualis [...].»⁴²

Hermed skal ordene »har forsæt til« forstås i overensstemmelse med den almindelig forsætslære, hvorfor også lavere forsætsgrader som *sandsynlighedsforsæt* og *dolus eventualis* vil være omfattet af bestemmelsens.⁴³ Dolus eventualis betegner imidlertid den nederste grænse for forsæt, hvorefter gerningsmanden alene skal have *anset det for muligt*, at visse gerningsmomenter var til stede eller at en bestemt følge ville indtræde.⁴⁴ Spørgsmålet om tilregnelserne må holdes adskilt i forhold til om en handling har en følge, idet tilregnelserne fortsat skal afgøres efter straffelovens § 20.⁴⁵

3.2.4 Lokalisering af gerningsstedet

Det er den overvejende opfattelse, at også *undladelsesforbrydelser* anses for foretaget i Danmark, hvor en handlepligt skal være opfyldt her i landet.⁴⁶ Tilsvarende gælder det, hvor den person, som har en handlepligt, opholder sig her i landet på tidspunktet for handlepligtens opfyldelse.⁴⁷

I U 2009.11.40/2Ø, blev en tiltalt sigtet for overtrædelse af straffelovens § 290 (hæleri) ved at have modtaget et betydeligt pengebeløb af ikke under 2. mio. kr. i Sverige uagtet, at den tiltalte vidste eller måtte have antaget, at pengene stammede fra et røveri i Danmark hos Loomis Værdihåndteringscentralen. Den tiltalte påstod frifindelse, og gjorde hertil han gældende, at der ikke var dansk straffemyndighed, idet gerningsstedet for eventuelt fuldbyrdet hæleri ville være i Sverige under henvisning til straffelovens § 9, jf. § 6. Da det i sagen var ubestridt, at den tiltalte befandt sig i Sverige, da han modtog pengene. Herefter fandt Østre Landsret, at overtrædelsen skulle lokaliseres til Sverige og bemærkede, at det eventuelle tab som Loomis Værdihåndteringscentralen måtte have lidt, ikke kunne anses som følgerkning indeholdt i straffelovens § 290.

⁴² Betænkning nr. 1488/2007, s. 58

⁴³ Kommenterede straffelov, Almindelige del, 10. udgave, 2013, s. 183

⁴⁴ Waaben, *Strafferettens almindelige del, Ansvarslæren*, 6. udgave, 2015, s. 174

⁴⁵ Betænkning nr. 1488/2007, s. 233ff

⁴⁶ Bemærkningerne til Lovforslag L16 (FT 2007.2008, 2. samling) og betænkning nr. 1488/2007, s. 62 og Kommenterede straffelov, almindelige Del, 10. udgave 2013, s. 185

⁴⁷ Toftegaard, *Strafferet I, Ansvar*, 3. udgave 2008, s. 304

Hvad angår de traditionelle forbrydelser giver lokaliseringen af gerningsstedet sjældent anledning til særlige vanskeligheder. For internetkriminalitet er lokaliseringsspørgsmålet mere kompliceret, og behandles selvstændigt i kapitel 5.

3.2.5 *Straffelovens § 9 a*

Med revisionen af de danske jurisdiktionsregler i 2008 vedtog Folketinget samtidig en særlig bestemmelse om dansk straffemyndighed i forhold til internettet.⁴⁸ Straffelovens § 9 a præciserer, hvornår udbredelse af »tekst-, lyd- eller billedmateriale mv.« gennem internettet anses for begået her i landet. Bestemmelsen sigter på de tilfælde, hvor en person uploader f.eks. børnepornografisk materiale via en hjemmeside med henblik på at gøre materialet tilgængeligt for andre. Da sådanne forbrydelser anvender internettet til at sprede information, på en sådan måde, at det kan tilgås af andre internetbrugere, benævnes disse undertiden som *'informationsforbrydelserne'*. Det er en forudsætning, at udbredelsen sker fra udlandet, hvorefter materialet bliver tilgængeligt her i landet. Hvis udbredelsen sker fra Danmark, skal dansk straffemyndighed i stedet støttes direkte på territorialprincippet, jf. straffelovens § 6.⁴⁹

Bestemmelsen begrænser rækkevidden af virkningsprincippet, og skaber alene dansk straffemyndighed, hvor materialet har »særlig relation« til Danmark. En sådan afgrænsning sikrer, at der ikke skabes dansk jurisdiktionskompetence, blot fordi materialet kan tilgås her i landet. En manglende afgrænsning vil omvendt medføre, at samtlige lande med regler svarende til de danske §§ 6 og 9, vil kunne hævde straffemyndighed.⁵⁰ En borger som ønsker at lægge materiale ud på nettet, er derfor nødsaget til at sikre sig, at materialet er lovligt i alle lande forinden udbredelsen. Konsekvensen bliver heraf, at en dansk statsborger vil kunne retsforfølges i andre lande, selvom materialet er fuldt lovligt efter dansk ret.

I betænkning nr. 1488/2006 fremgår det endvidere:

»[...] en så vidtgående straffemyndighed ville indebære, at personer, der udbreder materiale på internettet, forinden skulle sikre sig, at materialet er lovligt efter

⁴⁸ Lov nr. 490 af 17. juni 2008

⁴⁹ Betænkning nr. 1488/2007, s. 347

⁵⁰ Betænkning nr. 1488/2007, s. 349 og Kommenterede straffelov, almindelige del, 10. udgave 2013, s. 187.

lovgivningen i alle de lande, hvor materialet vil være alment tilgængeligt for internettets brugere. Det giver imidlertid ikke mening at stille et sådant uopfyldeligt krav til brugerne, hvis man ønsker et globalt internet.»⁵¹

Herefter foreslog Jurisdiktionsudvalget en begrænsning af virkningsprincippet og tilføjede:

» [...] med henblik på ikke at give straffelovens bestemmelse om virkningsprincippet en nærmest ubegrænset rækkevidde i forhold til informationsforbrydelser begået gennem internettet – må anlægges en forståelse af bestemmelsen, hvorefter materialet på grund af sproglige eller andre forhold skal kunne anses for at have særlig relation til Danmark.»⁵²

At materialet skal have »særlig relation« betyder, at materialet være knyttet til Danmark på en sådan måde, at det bør undergives dansk straffemyndighed. I betænkning nr. 1488/2007 samt i bemærkningerne til lovforslaget er det anført, at en sådan relation vil foreligge hvis 1) materialet er *dansksproget* f.eks. at børnepornografisk materiale er ledsaget af en dansksproget downloadvejledning eller 2) materialets indhold sigter mod danske forhold f.eks. racistiske udtalelser mod bestemte befolkningsgrupper her i landet.⁵³

Da straffelovens § 9 a alene angår udbredelse af »tekst-, lyd-, eller billedmateriale mv.«, skal andre former internetkriminalitet herunder hacking, virusangreb mv., fortsat omfattes af den almindelige bestemmelse i straffelovens § 9, stk. 2.⁵⁴ Den omstændighed at en person fra udlandet sender en mail med en virus til bestemte modtagere i Danmark, og som derved udsættes for en virusangreb, når mailen åbnes, vil ikke omfattes af straffelovens § 9 a. Udenfor bestemmelsens anvendelsesområde falder ligeledes de tilfælde, hvor Danmark alene anvendes som »transitland«.⁵⁵

Bestemmelsen omfatter tillige handlinger, der er gjort alment tilgængeligt her i landet gennem internettet eller »et lignende system«, søger formuleringen at fremtidssikre dansk

⁵¹ Betænkning nr. 1488/2007, s. 350

⁵² Betænkning nr. 1488/2007, s. 350

⁵³ Bemærkningerne til lovforslag L16 (FT 2007-2008, 2. samling) og betænkning nr. 1488/2007, s. 385ff. Se også Trzaskowski m.fl., *Internetretten*, 3. udgave, 2017, s. 584

⁵⁴ Kommenterede straffelov, Almindelige del, 10. udgave, 2013, s. 187

⁵⁵ Betænkning nr. 1488/2007, s. 351 og *Kommenterede straffelov, almindelige del*, 10. udgave, 2013, s. 187

jurisdiktionskompetence i takt med den teknologiske udvikling.⁵⁶ En anvendelse af bestemmelsen begrænses derfor ikke af, at udbredelsen sker gennem internettet eller ved hjælp af anden it-teknologi som kan sidestilles hermed.⁵⁷ Der findes på nuværende tidspunkt ingen trykte afgørelser med anvendelse af straffelovens § 9 a.

3.3 Det aktive personalprincip

Forbrydelser begået uden for dansk territorium og hvor virkningen ikke er indtrådt eller tilsigtet at indtræde her i landet, kan tillige undergives dansk straffemyndighed efter det aktive personalprincip, jf. straffelovens § 7. Princippet bygger traditionelt på det folkeretlige udgangspunkt om, at en stat har eneret til at retsforfølge sine egne statsborgere, ligesom en stat ikke er forpligtet til at udlevere sine egne statsborgere til retsforfølgning i andre lande.⁵⁸

Efter straffelovens § 7 kan en handling undergives dansk straffemyndighed, såfremt *gerningsmanden* har den i bestemmelsens nærmere angivne tilknytning til Danmark (tilknytningskravet). Det aktive personalprincip omfatter først og fremmest personer som har »dansk indfødsret« dvs. dansk statsborgerskab. Dette omfatter tillige danske statsborgere, som har permanent bopæl i udlandet – de såkaldte »udlandsdanskere«. ⁵⁹ Tilknytningen kan bestå i, at den pågældende har »dansk bopæl«, idet sådanne personer tilsvarende nyder statsborgerlige beskyttelse her i landet.⁶⁰ Det aktive personalprincip blev med lov nr. 490 af 17. juni 2008 udvidet til også at omfatte personer med »lignende fast ophold her i landet«. Det antages, at personer der opholder sig i landet i forbindelse med en ansøgning om opholdstilladelse, eller som er under prøvelse vedrørende en beslutning om udvisning, er omfattet af bestemmelsen.⁶¹ Turister og andre personer med kortvarigt ophold i landet vil derimod ikke være omfattet af anvendelsesområdet i straffelovens § 7. Endelig følger det af straffelovens 7, stk. 3, at personer med statsborgerskab eller bopæl i andre nordiske lande (Finland, Island, Norge og Sverige) ligestilles med danske statsborgere, såfremt disse personer opholder sig i Danmark.⁶² Det er endvidere et krav, at gerningsmanden har den ovennævnte tilknytning til Danmark på »sigtelsestidspunktet«.

⁵⁶ Bemærkningerne til Lovforslag L16 (FT 2007-2008, 2. samling), pkt. 3.10.3.4.

⁵⁷ Se også hertil Trzaskowski m.fl., *Internetretten*, 3. udgave, 2017, s. 28; »Man kan dog argumentere for, at internettet ikke er så klart afgrænset, at definitionen i sig selv omfatter andre, tilsvarende netværk.«

⁵⁸ Waaben, *Strafferettens almindelige del I, Ansvarslæren*, 5 udgave, 2015, s. 264

⁵⁹ Betænkning nr. 1488/2007, s. 67

⁶⁰ Betænkning 1923, sp. 19

⁶¹ FT 2007/08, 2. samling, L 16 pkt. og Toftegaard, *Strafferet I, Ansvar*, 3. udgave, 2008, s. 313

⁶² Waaben, *Strafferettens almindelige del I, Ansvarslæren*, 5 udgave, 2015, s. 271

Efter straffelovens § 7, stk. 1, nr. 1 kræver dansk straffemyndighed, foruden gerningsmanden tilknytning, at »handlingen også er strafbar efter lovgivningen på gerningsstedet«. Dette betegnes, som kravet om *dobbelt strafbarhed*, idet handlingen skal være strafbar i det land hvor den strafbare handling er foretaget og efter dansk ret. Kravet indeholder et grundlæggende princip om 'forudsigelig' , idet en borger som udgangspunkt må kunne handle og opføre sig som det pågældende lands egne borgere.⁶³ I almindelighed må en person altså kunne regne med, at han/hun ikke senere vil blive retsforfulgt, hvis vedkommende har handlet i overensstemmelse med den lovgivning, der gælder det pågældende sted. Det antages hertil, at straffeloven typisk vil indeholde bestemmelser, som normalt også vil være strafbart i udlandet f.eks. drab, vold, voldtægt, røveri mv.⁶⁴

Det er den overvejende opfattelse, at kravet om dobbelt strafbarhed indebærer, at tre overordnet betingelser (alle) skal være opfyldt:⁶⁵ For det *første* kræver det, at den udenlandske lovgivning kender til den omhandlede type forbrydelse. For det *andet* skal den udenlandske lovgivning kende til den aktuelle grad af tilregnelser. For det *trede* må strafansvaret ikke være forældet efter udenlandsk lovgivning.

Kravet om dobbelt strafbarhed betyder omvendt ikke, at lovgivningen i udlandet skal indeholde en bestemmelse der er fuldstændig *identisk* med den danske straffebestemmelse.⁶⁶ Dette er endvidere bekræftet i U.2011.1473/2H, hvor en tiltalt blev dømt for, under en ferie i Italien havde forsøgt at skaffe sig samleje med sin steddatter som i sommer 2003 var 13 år og i sommeren 2004 14 år. Spørgsmålet var blandt andet om betingelserne i den dagældende straffelovs § 7, stk. 1, nr. 2 (nu § 7, stk. 1, nr. 1) var opfyldt, idet den seksuelle lavalder var 14 år efter italiensk lovgivning. Højesteret tog herefter stilling til, om der kunne straffes for overtrædelse af straffelovens § 222 (samleje med barn under 15 år) og § 223 om samleje med et stedbarn under 18 år. Tre dommere udtalte herom: »Bestemmelsen om dobbelt strafbarhed [...] må forstås således, at det er en betingelse, at handlingen er strafbar efter lovgivningen i det pågældende land, men det er ikke en betingelse, at gerningsindholdet i den udenlandske straffebestemmelse er identisk med gerningsindholdet i den danske straffebestemmelse.«

⁶³ Betænkning nr. 1488/2007, s. 73ff

⁶⁴ Toftegaard, *Strafferet I, Ansvar*, 3. udgave, 2008, s. 314

⁶⁵ Betænkning nr. 1488/2007, s. 73ff samt Toftegaard, *Strafferet I, Ansvar*, 3. udgave, 2008, s. 315 og Greve, *Det strafferetlige ansvar*, 2. udgave, 2004, s. 114

⁶⁶ Betænkning nr. 1488/2007, s. 74

Såfremt handlingen kan undergives dansk straffemyndighed, må der imidlertid tages højde for lovgivningen i dét land, hvor gerningsmanden reelt har udført den strafbare handling. Den udenlandske lovgivning derved fortsat spille en rolle særligt i forhold til strafudmålingen, idet en forbrydelse som udgangspunkt ikke kan idømmes en strengere straf her i landet, end hvad der gælder efter gerningslandets lovgivning.⁶⁷

Kravet om dobbelt strafbarhed betyder i sidste ende, at en dansk statsborger risikerer at blive retsforfulgt i Danmark og i gerningsstaten. Heraf følger det af straffelovens § 10 a at »en person, over for hvem der uden for den danske stat er afsagt straffedom« ikke samtidig kan retsforfølges her i landet for den samme handling. Dette såkaldte *forbud mod dobbelt strafforfølgning* (eller *ne bis in idem*) er en konsekvens af, at Danmark internationalt har forpligtet sig til at anerkende også udenlandske straffedømmes retskraft.

Det er dog ikke alle forbrydelser, som kræver, at handlingen også er strafbar efter lovgivningen i gerningsstaten. Efter straffelovens § 7, stk. 1, nr. 2 er kravet om dobbelt strafbarhed imidlertid fraveget særlig grove lovovertrædelser og visse interne danske forbrydelser. Forbrydelser om kvindelig omskæring⁶⁸ og seksuel misbrug af børn⁶⁹ er dermed ikke omfattet af kravet, jf. straffelovens § 7, stk. 1, nr. 2, litra a.

Det er synspunktet, at sådanne forbrydelser er så grove, at de kan retsforfølges uanset om sådanne handlinger er gjort strafbare efter udenlandske lovgivning.⁷⁰ Bestemmelsen sikrer, at en dansk statsborger ikke kan omgå de danske strafferegler ved at tage ophold i et land, hvor sådanne forhold ikke er gjort strafbare. Gerningsmanden skal dog fortsat have den ovennævnte tilknytning til Danmark, som skal bestå på »gerningstidspunktet« og altså ikke på sigtelsestidspunktet. Toftegaard anfører dog i den forbindelse, at det kan være vanskeligt at opnå efterforsknings samarbejde, hvis et forhold ikke er strafbart eksempelvis den seksuelle lavalder.⁷¹

⁶⁷ Betænkning nr. 1488/2007, s. 74

⁶⁸ Lov nr. 386 af 28. maj 2003 om kvindelig omskæring, Folketingstidende 2002/03, Tillæg A, s. 5529

⁶⁹ Lov nr. 540 af 8. juni 2006 og FN's konvention af 20. november 1989 om børns rettigheder ('Børnekonventionen')

⁷⁰ Toftegaard, *Strafferet I, Ansvar*, 2008, s. 318

⁷¹ Toftegaard, *Strafferet I, Ansvar*, 2008, s. 318

Dobbelt strafbarhed gælder ikke, hvis der er tale om en forbrydelse *internt* mellem to danskere, jf. straffelovens § 7, stk. 1, nr. 2, litra b. Dette er navnlig tilfældet, hvor en dansk statsborger begår noget strafbart rettet (f.eks. overfald) mod en anden dansk statsborger i udlandet. Bestemmelsen er en kombination af det aktive personalprincip og det passive personalprincip, idet dansk straffemyndighed er forbundet med både gerningsmandens og offerets tilknytning til Danmark.⁷²

3.4 Det passive personalprincip

Det aktive personalprincip handler om *gerningsmandens* tilknytning, hvorimod det *passive personalprincip* handler om *offerets* tilknytning til Danmark, jf. straffelovens § 7 a. Bestemmelsen har til formål, at sikre dansk straffemyndighed hvor Danmark har en interesse i at beskytte danske statsborger, som udsættes for forbrydelser i udlandet.⁷³ Udlandshandlinger »som er rettet mod nogen«, der på gerningstidspunktet opfylder tilknytningskravet om dansk indfødsret eller bopæl, kan dermed undergives dansk straffemyndighed. Det kræver endvidere, at forbrydelsen kan medføre fængsel i mindst 6 år (kriminalitetskrav)⁷⁴, og at den omfatter en af de oplyste handlinger i stk. 2 (forsætligt drab, grov vold, frihedsberøvelse, seksualforbrydelse mv.). Straffelovens § 7 a sikre desuden dansk straffemyndighed for både handlinger foretaget inden for et fremmede myndighedsområde, jf. stk. 1 og 2 og handlinger uden for et myndighedsområde, jf. stk. 3.

3.5 Beskyttelses- og universalprincippet

Efter straffelovens § 8, nr. 1-6 kan handlinger *uden* for den danske stat pådømmes her i landet uden hensyn til hvor gerningsmanden. Bestemmelsen kan traditionelt inddeles i to jurisdiktionsprincipper, hvoraf straffelovens § 8, nr. 1-4 indeholder det såkaldte *beskyttelsesprincip*, medens straffelovens § 8, nr. 5-6 indeholder et *universalprincip*.

Efter straffelovens § 8, nr. 1-4 følger det såkaldte *beskyttelsesprincip* eller realprincippet. Det primære formål med bestemmelserne er, at beskytte angreb mod den danske stat eller handlinger, der krænker danske beskyttelsesinteresser.⁷⁵ Dansk straffemyndighed er hverken betinget af gerningsstedets eller gerningsmandens tilhørsforhold, jf. se dog nedenfor om straffelovens § 8, nr. 3. Dansk

⁷² Waaben, *Strafferettens almindelige del, Ansvarslæren*, 6. udgave, 2015, s.272

⁷³ Toftegaard, *Strafferet I, Ansvar*, 3. udgave, 2008, s. 319

⁷⁴ Waaben, *Strafferettens almindelige del, Ansvarslæren*, 6. udgave, 2015, s.272

⁷⁵ Bemærkningerne til Lovforslag L16 (FT 2007-2008, 2. samling), pkt. 3.10.3.4. og Toftegaard, *Strafferet, Ansvar*, 3. udgave, 2008, s. 319ff

straffemyndighed omfatter i første omfang handlinger, der »krænker den danske stats selvstændighed, sikkerhed, forfatning eller offentlige myndigheder eller en embedspligt mod staten.«, jf. straffelovens § 8, stk. 1, nr. 1. Derudover vil handlinger der »krænker interesser, hvis retsbeskyttelse i den danske stat forudsætter en særlig tilknytning til denne« være omfattet af dansk jurisdiktionskompetence, jf. straffelovens § 8, nr. 2. Gerningsmandens tilhørsforhold får dog betydning efter straffelovens § 8, nr. 3, idet handlinger der »krænker en forpligtelse, som det ifølge lov påhviler gerningsmanden at iagttage i udlandet« kan undergives dansk straffemyndighed. Forpligtelsen skal være pålagt efter danske lovbestemmelser, hvilket ofte vil være i henhold til speciallovgivningen. Endelig kan en handling tillige være omfattet af dansk straffemyndighed, hvis handlingen »krænker en tjenestepligt, som påhviler gerningsmanden over for et dansk fartøj«, jf. straffelovens § 8, nr. 4. I den juridiske litteratur antages bestemmelsen dog ikke at have den større praktiske betydning, idet straffemyndighed oftest vil være støttet direkte efter territorialprincippet, jf. straffelovens § 6, nr. 3.⁷⁶

Straffelovens § 8, nr. 5-6 giver adgang til dansk straffemyndighed uden hensyn til danske interesser. Jurisdiktionskompetence hviler i stedet på internationale forpligtelser eller et ønske om at bidrage til det strafferetlige værn og en effektiv retshåndhævelse på internationalt plan.⁷⁷ Efter straffelovens § 8, nr. 5 omfatter handlingen dansk straffemyndighed hvis den er »omfattet af en international bestemmelse, ifølge hvilken Danmark er forpligtet til at have straffemyndighed«. Denne jurisdiktionsregel træder i stedet for en fuld opregning af alle internationale konventioner, og anses derfor som en rammebestemmelse. Straffelovens § 8, nr. 6 drejer sig derimod om de tilfælde, hvor Danmark modtager en begæring fra en anden stat om udlevering af en person til retsforfølgning og denne afvises af Danmark. Med andre ord kan en person retsforfølges her i landet, hvis Danmark afviser at efterkomme en anden stats begæring om udlevering. Dette kaldes også *repræsentationsprincippet*, idet opholdsstaten repræsenterer den anmodede stat ved at retsforfølge den pågældende, selvom udleveringsanmodningen afvises. Bestemmelsen forudsætter, at forbrydelsen efter dansk lov kan medføre fængselsstraf i mindst 1 år, og at en udleveringsanmodning faktisk er indsendt.⁷⁸

⁷⁶ Waaben, *Strafferettens almindelige del, Ansvarslæren*, 6. udgave, 2015, s. 273 og Toftegaard, *Strafferet, Ansvar*, 3. udgave, 2008, s. 319ff

⁷⁷ Waaben, *Strafferettens almindelige del, Ansvarslæren*, 6. udgave, 2015, s. 274

⁷⁸ Elholm & Feldtmann, *Criminal jurisdiction – A Nordic Perspective*, 2014, s. 31 »In addition to double criminality, an actual extradition request must also have been submitted by the foreign country. It is not sufficient to say that Denmark would reject such a request. «

3.6 Straffemyndighed i forhold til forsøg og medvirken

Spørgsmålet om dansk straffemyndighed vedrører ikke blot forbrydelser som fuldbyrdes, men også handlinger, hvor kun en del af det lovbestemmelsens kræver til en fuldbyrdet forbrydelse er udført.⁷⁹ I betænkning nr. 1488/2007 er sondret mellem to tilfælde, herunder 1) handlinger foretaget i udlandet med tilsigtet eller tiltrådt fuldbyrdelse *her i landet* samt 2) handlinger foretaget i Danmark med tilsigtet eller indtrådt fuldbyrdelse *i udlandet*.

Fælles for begge tilfælde er, at de *materielle betingelser* i straffelovens §§ 21-24 skal være opfyldt.⁸⁰ Der er altså alene tale om et strafbart *forsøg*, hvor handlingerne »siger til at fremme eller bevirke udførelsen af en forbrydelse« uden at denne fuldbyrdes. Tilsvarende kan en person alene straffes for medvirken, hvis en person ved »tilskyndelse, råd eller dåd« har medvirket til gerningen. Derudover er det en fælles betingelse, at der er tale om handling omfattende af de danske materielle straffebestemmelser med *eksterritorial gyldighed*.⁸¹ Det betyder, at et forhold kun kan pådømmes ved en dansk domstol, hvis der er tale om en overtrædelse af de danske straffebestemmelser, som også omfatter handlinger foretaget uden for Danmark.

For så vidt angår spørgsmålet om forsøgs- og medvirkenshandling foretaget *i udlandet* med tilsigtet eller indtrådt fuldbyrdelse *her i landet*, er dette ikke selvstændig reguleret i straffeloven. Det antages dog, at dansk straffemyndighed skal gives på grundlag af straffelovens § 9, stk. 2 om virkningsprincippet.⁸²

I modsætning til handlinger foretaget i udlandet er dansk straffemyndighed om forsøgs- og medvirkenshandling foretaget i Danmark selvstændighed reguleret i straffelovens § 9, stk. 3 og 4. Bestemmelserne blev indsat ved lov nr. 490 af 17. juni 2008 på baggrund af Jurisdiktionsudvalgets forslag herom. Udvalget var dog delt i spørgsmålet om dansk jurisdiktionskompetence skulle betinges af et krav om *dobbelt strafbarhed*. Et mindretal bemærker hertil, at et krav om dobbelt strafbarhed ville sikre en legitim dansk interesse i at retsforfølge.⁸³

⁷⁹ Toftegaard, *Strafferet I, Ansvar*, 3. udgave, 2008, s. 308

⁸⁰ Betænkning nr. 1488/2007, s. 142 samt 325ff

⁸¹ Betænkning nr. 1488/2007, s. 144 og 326

⁸² Bemærkningerne til forsøg og medvirken i Lovforslag L16 (FT 2007-2008, 2. samling), pkt. 2.6.2

⁸³ Betænkning 1488/2007, s. 329 samt 341ff

I den juridiske litteratur erklærede Toftegaard sig enig i mindretallets udtalelse og anførte, at et manglende krav om dobbelt strafbarhed vil medføre, at en udlænding som er i transit i Kastrup Lufthavn dermed vil kunne straffes for forsøg hvis han f.eks. fra sin telefonen aftaler et samleje med sin 14-årige kæreste når han kommer hjem, selvom det samleje der aftales er lovligt i dennes hjemland, hvor den seksuelle lavalder er 14 år.⁸⁴ Tilsvarende har Greve anført, at der i ovennævnte situation slet ikke vil være tale om et strafbart forsøg, da en sådan aftale er fuldt ud lovlig efter den pågældendes eget lands lovgivning.⁸⁵

Trods mindretallets udtalelser fandt flertallet ikke anledning til, at indsætte et krav om dobbelt strafbarhed i de nugældende bestemmelser.⁸⁶ Flertallet fandt i øvrigt heller ikke anledning til at foreslå andre begrænsninger, hvorfor straffelovens § 9, stk. 3 nu fastslår, at »forsøgs- og medvirkenshandlinger anses for foretaget i den danske stat, hvis gerningsmanden befandt sig her i landet ved handlingens foretagelse, *uanset* om lovovertrædelser fuldbyrdes eller tilsigtes fuldbyrdes uden for den danske stat«. Såvel i betænkning nr. 1488/2007 som i den juridiske litteratur bemærkes det dog, at der formentlig i de fleste tilfælde være tale om forsøg- eller medvirkenshandlinger, som også vil være strafbare efter også den udenlandske lovgivning.⁸⁷

Bestemmelsen er dog også i overensstemmelse med den retstilstand, som blev fastslået i den ældre afgørelse U 1998.877 H, hvor en tiltalt blev dømt for overtrædelse af § 183, jf. § 21 for at have fremstillet en brevbombe i Danmark og postet i en svensk postkasse med henblik på at sende den til en adresse i England. Svensk politi nåede imidlertid at fjerne brevbomben og kunne derpå konstatere at bomben ikke virkede. I sagen var der dansk straffemyndighed, og den tiltalte blev dømt, uagtet at et sådan forsøg ikke var strafbart efter svensk ret.⁸⁸

I forlængelse heraf følger det af straffelovens § 9, stk. 4, at når blot »en del af« en forbrydelse er begået inden for dansk territorium, skal hele lovovertrædelser »i sin helhed« anses for begået her i landet. Bestemmelsen har til formål at sikre dansk straffemyndighed, ikke blot for det strafbare forsøg, men også den fuldbyrdede forbrydelse. Er der eksempelvis tale om en person, som i Danmark forbereder et drab ved at købe en pistol, hvorefter drabet fuldbyrdes i udlandet, kan der fortsat ske

⁸⁴ Toftegaard, *Strafferet I, Ansvar*, 3. udgave, 2008, s. 309

⁸⁵ Greve, *Det strafferetlige ansvar*, s. 116

⁸⁶ Lov nr. 490 af 17. juni 2008

⁸⁷ Betænkning nr. 1488/2007, s.327 og Toftegaard, *Strafferet I, Ansvar*, 3. udgave 2007, s. 310

⁸⁸ Se kommentarer til U 1998.877 H i Toftegaard, *Strafferet I, Ansvar*, 3. udgave, 2008, s. 308ff (forsøg og medvirken)

retsfølgning her i landet. Som nævnt ovenfor, er det en afgørende faktor, at der her foreligger *eksterritorial gyldighed*, idet en udenlandshandling ikke kan straffes i Danmark, hvis bestemmelsen kun gælder her i landet f.eks. halekupering efter dyreværnsloven.

Forsøgs- og medvirkenshandlinger kan endvidere omfattes af dansk straffemyndighed på andet grundlag, forudsat at de materielle betingelser i straffelovens §§ 21-24 og kravet om eksterritorial gyldighed er opfyldt. Herefter kan sådanne handlinger undergives dansk straffemyndighed efter §§ 7-7 a om det aktive og passive personalprincip.

4. Internettet og internetkriminalitet

Til forståelse af de retlige problemstillinger mellem de danske jurisdiktionsregler og internettet vil der i det følgende kort redegøres for 'internettet' og 'internetkriminalitet'. Af hensyn til fremstillingens overordnede fokus, findes det ikke formålstjeneligt at foretage en mere detaljeret gennemgang af alle straffelovens bestemmelser om internetkriminalitet.

4.1 Begrebet internettet

Der findes ikke en entydig definition af internettet, men beskrives undertiden som et »globalt netværk af sammenkoblede dataværk, der kommunikerer sammen ved hjælp af et fælles sprog« også kaldt Internet Protocol eller TCP/IP-protokoller.⁸⁹ Internettet er i konstant udvikling, og i den seneste tid har netværksforbundne apparater som '*Internet of Things*' (IoT) fortsat skabt nye angrebsmuligheder for hackere.⁹⁰ IoT har navnlig tiltrukket sig særlig opmærksomhed, idet IoT udstyr kan anvendes som middel til at udføre f.eks. DDoS-angreb eller udnyttes af hackere ved at tage kontrol over et system. I dag kan bl.a. biler med Bluetooth eller GPS også udsættes for sådanne angreb.

Internettet rummer forskellige operatører, men kan som udgangspunkt inddeles i *brugere* og *internetudbydere*.⁹¹ En internetudbyder kan endvidere inddeles i tre aktørgrupper, herunder (1) *content providers* som tilvejebringer den tilgængelige information, en (2) *host* der stiller serverplads til rådighed og endelig (3) *access providers*, som er bindeleddet mellem brugeren, content providers og host.

Det følger endvidere af betænkning nr. 1488/2007, at en person »på nettet« skal forstås som »at vedkommende fra sin computer, mobiltelefon, PDA'er eller anden brugerterminal gennem en access provider og en server hos en host har adgang til de forskellige datanetværk, der indgår i internettet.«⁹²

⁸⁹ Trzaskowski m.fl., *Internetretten*, 3. udgave, 2017, s. 28ff. og Kasper Heine m.fl., *Internetjura*, 2. udgave, 2002, s. 28 og Blume m.fl., *IT-retlige emner*, s. 237

⁹⁰ Trzaskowski m.fl., *Internetretten*, 3. udgave, 2017, s. 610

⁹¹ Blume m.fl., *IT-retlige emner*, 1998, s. 301 og Heine, Kasper, m.fl. *Internetjura*, 1. udgave, 1997, s. 304 – Se dog 2. udgave s. 476, hvor en anden terminolog anvendes.

⁹² Betænkning nr. 1488/2007, s. 154

Når en person derimod »lægger noget ud på nettet« (uploading) skal det forstås som, at »vedkommende uploader materiale til en host og dermed gør materialet alment tilgængeligt for internettets brugere, der kan benytte materialet gratis eller mod betaling, herunder ved at downloade materialet til deres egne computere mv.«⁹³

I nærværende fremstilling lægges samme forståelse til grund, som følger af betænkning nr. 1488/2007.

4.2 Begrebet internetkriminalitet

Der ikke findes ikke nogen entydig definition på 'internetkriminalitet' eller 'cybercrimes', men anses for at være en paraplybetegnelse, som dækker over en lang række kriminalitetstyper. Disse former for kriminalitet er karakteriseret ved, at de anvender computerbaseret teknologi som led i forbrydelsen.⁹⁴

I international sammenhæng har Danmark ratificeret Europarådets konvention om it-kriminalitet ("Cybercrime-convention"), som indeholder en række forpligtelser i henhold til kriminalisering af forskellige former for internetforbrydelser.⁹⁵ Derudover har konventionen til formål at styrke efterforskningen og det internationale samarbejde. Særligt indeholder konventionens kapitel II den materielle strafferet (art. 2-13) og reglerne om jurisdiktion (art. 22). Danmark er internationalt forpligtet og bundet af konventionen, hvorfor de danske regler skal være i overensstemmelse hermed.

I dansk ret findes en mængde straffebestemmelser der regulerer internetkriminalitet med hver sit overordnede formål:

1. Straffelovens §§ 263 a, 301, 301 a er regler der »præventivt« forsøger af forhindre cybercrime
2. Straffelovens §§ 293, stk. 2, 291, 193, stk. 1 er regler der gør det strafbart at »angribe«
3. Straffelovens § 263, stk. 2-3 er regler der gør det strafbart af skaffe sig »adgang«
4. Straffelovens §§ 279 a, 279, 290 er regler der gør »anvendelsen« af det udvundne strafbart.

⁹³ Betænkning 1488/2007, s. 154

⁹⁴ Det Kriminalpræventive Råd, *Når forbrydelser bliver digitale*, 2016, s. 10

⁹⁵ Trzaskowski m.fl., *Internetretten*, 3. udgave, 2017, s. 585

Selvom der ikke finde nogen egentlig definition af internetkriminalitet, kan sådanne forbrydelser alligevel inddeles i to former⁹⁶ herunder 1) angreb rettet *mod it-systemer* og 2) angreb begået ved *hjælp af it-systemet* jf. se straks nedenfor.

4.2.1 *Angreb rettet mod it-systemer*

Et angreb mod en computer eller andre personers informationssystemer kan ske på mange forskellige måder.⁹⁷ Det er dog også svært fuldstændig at isolere alle formerne fra hinanden.

For det første kan der være tale om et *angreb på fortroligheden* – bedre kendt som hacking. Hacking er karakteriseret ved, at hackeren forsøger at skaffe sig uberettiget adgang til et it-system dvs. til systemer som den pågældende ikke selv har lovlig adgang til.⁹⁸ Hacking er reguleret i straffelovens § 263, stk. 2 og straffer den som »uberettiget skaffer sig adgang til en andens oplysninger eller programmer, der er bestemt til at bruges i et informationssystem.«

For det andet kan der være tale om *angreb på integriteten*. Dette vil f.eks. være datahærværk, jf. straffelovens § 291 eller databedrageri, jf. straffelovens § 279 a. Et kendt eksempel på et sådant angreb er afgørelsen U 2015.3615Ø eller den såkaldte CSC-sagen, hvor den tiltalte blev dømt for bl.a. straffelovens § 291, stk. 1 og 2, idet han havde forsøgt at skaffe sig adgang til samfundsvigtige informationssystem tilhørende CSC Danmark A/S, hvorved den kompromitterede beskyttelse af oplysningerne blev beskadiget, således at enhver med kendskab hertil kunne skaffe sig uberettiget adgang til en stor mængde dat med bl.a. følsomme oplysninger.

For det tredje kan det være et *angreb på tilgængeligheden*. Hvis et angreb eksempelvis er rettet mod særlige samfundsvigtige anlæg, kan den pågældende straffes efter straffelovens § 193, stk. 1. Er der derimod ikke er tale om angreb på sådanne samfundsvigtige anlæg, kan en række andre straffebestemmelser komme i spil f.eks. straffelovens § 293, stk. 1 og 2. Særligt sigter stk. 2 på de såkaldte DoS-angreb (Denial-of-Service) som er en særlig variant af hærværk, der udgør en elektronisk rådighedshindring.⁹⁹

⁹⁶ Trzaskowski m.fl. *Internetretten*, 3.udgave, 2017, s. 586ff

⁹⁷ Se dog Det Kriminalpræventive Råd, *Når forbrydelser bliver digitale*, 2016, s. 10, hvor disse forbrydelser for kaldes »computer-integritetsforbrydelser.«

⁹⁸ Trzaskowski m.fl., *Internetretten*, 3.udgave, 2017, s. 592

⁹⁹ Straffelovens § 293, stk. 2 fik sin nuværende ordlyd »uberettiget hindring« ved lov nr. 352 af 19. maj 2004.

Endelig kan der være tale om *distribuering af malware*, som kan have flere formål, idet et angreb kan være rettet mod fortroligheden, integriteten såvel som tilgængeligheden. Malware er en samlebetegnelse for ondsindede programmer f.eks. vira, orme eller trojanske heste mv.¹⁰⁰

4.2.2 *Angreb begået ved hjælp af it-systemer*

Når et angreb anvender it-teknologi, som et middel til at udføre forbrydelsen, er der ikke tale om et angreb på selve computeren.¹⁰¹ Derimod indgår computeren som et slags »værktøj« med henblik på at begå en traditionel forbrydelse.¹⁰² I sin grundform eksisterer forbrydelsens art således i den fysiske verden, men udnyttes imidlertid via internettet f.eks. trusler i e-mails. Da handlingen ikke retter sig mod selve computeren, spiller den computerbaserede teknologi derfor også en væsentlig mindre rolle. Denne kategori af internetkriminalitet vil typisk være med henblik på at opnå en økonomisk vinding bl.a. identitetstyveri, dankortmisbrug, nethandelsbedrag eller nigeriabreve mv.¹⁰³

Det Kriminalpræventive Råd har endvidere en lagt en tredje kategori til grund benævnt *computer-indholdsforbrydelserne*, som er forbrydelser der knytter sig til indholdet af ulovligt materiale der lægges ud eller overføres via nettet.¹⁰⁴ Da disse forbrydelser ligeledes anvender internettet til at distribuere ulovligt materiale f.eks. være børnepornografiske billeder eller æreskrænkelser, kan det tilsvarende anses, som et angreb begået ved hjælp af it-systemer.

¹⁰⁰ Trzaskowski m.fl., *Internetretten*, 3.udgave, 2017, s. 605ff

¹⁰¹ Se dog Det Kriminalpræventive Råd, *Når forbrydelser bliver digitale*, 2016, s. 10, hvor disse forbrydelser for kaldes »computer-assisterede forbrydelser.«

¹⁰² Trzaskowski m.fl., *Internetretten*, 3.udgave, 2017, s. 610

¹⁰³ Trzaskowski m.fl., *Internetretten*, 3.udgave, 2017, s. 611ff

¹⁰⁴ Det Kriminalpræventive Råd, *Når forbrydelser bliver digitale*, 2016, s. 10

5. Dansk straffemyndighed ved internetkriminalitet

Det er fastslået, at de almindelige bestemmelser om dansk straffemyndighed er reguleret i straffelovens §§ 6-9 a. Ifølge territorialprincippet er handlinger foretaget på *dansk territorium* undergivet dansk straffemyndighed, jf. straffelovens § 6. Territorialprincippet udvides endvidere med virkningsprincippet i straffelovens § 9, stk. 2. Herefter skal handlinger tillige anses for foretaget i den danske stat, hvis virkningen er indtrådt eller er tilsigtet at skulle indtræde i Danmark. Både efter territorialprincippet og virkningsprincippet er det afgørende, at en forbrydelse kan *lokaliseres* her til landet.

Internettet har dog skabt nye muligheder for at begå grænseoverskridende kriminalitet. Dette har imidlertid også kompliceret spørgsmålet om jurisdiktion i forhold til hvor en forbrydelse skal anses for foretaget. I dag kan en gerningsmand sidde ved sin computer i hvilket om helst land og udføre sine kriminelle handlinger. Eksempelvis kan en person lægge børnepornografi på nettet, som herefter bliver alment tilgængelig for andre internetbrugere i hele verden. Skal handlingen herefter lokaliseres til det sted, hvor gerningsmanden betjener sin computer? Til serverlandet hvorfra videreudbredelsen sker? Eller i de lande hvor materialet kan tilgås?

Sådanne spørgsmål var genstand for selvstændig behandling i betænkning nr. 1488/2007. Her foretog Jurisdiktionsudvalget en gennemgang af de danske jurisdiktionsregler med henblik på at undersøge deres anvendelighed i forhold til internettet. Udvalget sondrede mellem to tilfældegrupper¹⁰⁵:

1. Lovovertrædelsen begået fra *Danmark*
2. Lovovertrædelser begået fra *udlandet*.

På baggrund heraf findes det ligeledes egnet at inddele analysen i henhold til de to ovennævnte tilfælde. Under hver tilfældegruppe behandles internetkriminalitet behandles *hacking*, *virusangreb mv.*, samt *informationsforbrydelserne*. For begge tilfældegrupper er det hensigten at analysere, *hvornår* en overtrædelse kan lokaliseres til Danmark og derved skabe dansk straffemyndighed.

¹⁰⁵ Betænkning nr. 1488/2007, s. 343ff

5.1 Lovovertrædelser begået fra Danmark

5.1.1 Hacking, virusangreb mv.

Hvor en internetforbrydelse er begået her i landet, kan der for det første være tale om den situation, hvor en computerbruger i Danmark sender en virus-mail til bestemte modtagere i udlandet, hvorefter disses computere udsættes for et virusangreb, når mailen åbnes (straffelovens § 291 – hærværk). Det kan også være, hvor en person der gennem internettet skaffer sig uberettiget adgang til informationer (straffelovens § 263, stk. 2 – hacking) eller til en banks interne systemer med henblik på at overføre penge til egen konto (straffelovens § 279 a – databedrageri). Endelig vil det omfatte de tilfælde, hvor en person sender mails med ulovligt indhold f.eks. æreskrænkende indhold (straffelovens § 267) eller børnepornografisk materiale (straffelovens § 235).

I dansk ret findes der ingen jurisdiktionsregler, som selvstændigt regulerer sådanne forhold. Det er dog anført, at hvor computeren her i landet anvendes som led i en forbrydelse rettet mod bestemte modtagere, skal støttes på straffelovens § 6 (jf. herved territorialprincippet).¹⁰⁶ Det afgørende for dansk straffemyndighed er dermed, at handlingen er foretaget *her i landet*. Det skal i den henseende ikke tillægges betydning, om en forbrydelse er begået via internettet eller ved hjælp af anden it-teknologi. Tværtimod anfører Jurisdiktionsudvalget, at sådanne forhold ikke adskiller det sig fra de tilfælde, hvor en person sender et almindeligt brev.¹⁰⁷ Dette er i øvrigt i overensstemmelse med den overvejende opfattelse i den juridisk litteratur, hvor bl.a. Greve har anført følgende: » [...] *bortset herfra antages handlingen alene at kunne anses for begået dér, hvor gerningsmanden handler, men ikke dér, hvor en anden person modtager informationen.*«¹⁰⁸

Dansk straffemyndighed kan dermed sammenlignes med afgørelser, der ikke konkret vedrører internetkriminalitet. Hertil kan som tidligere henvises til U 1998 877 H, hvor Højesteret fandt tilvirkningen af brevbomber *her i landet* måtte henføres under dansk straffemyndighed, uanset hvor modtageren befandt sig.¹⁰⁹ På den baggrund må endvidere anføres, at det ikke har selvstændig betydning, hvorvidt fremsendelse sker via e-mail, SMS, MMS eller lignende teknologisystem.¹¹⁰

¹⁰⁶ Betænkning nr. 1488/2007, s. 344ff. og Trzaskowski m.fl., *Internetretten*, 3. udgave, 2017, s. 582

¹⁰⁷ Betænkning nr. 1488/207, s. 344

¹⁰⁸ Greve, *Det strafferetlige ansvar*, 2. udgave, 2004, s. 103

¹⁰⁹ Se kommentarer til U 1998.877 H i Toftegaard, *Strafferet I, Ansvar*, 3. udgave, 2008, s. 308ff (forsøg og medvirken)

¹¹⁰ Se hertil også den Kommenterede straffelov, Almindelige del, 10. udgave, 2013, s. 186

Spørgsmålet om dansk straffemyndighed for ovenstående tilfælde synes ikke at give anledning til særlige vanskeligheder, idet den person, som anvender en computer til at begå forbrydelser skal sammenlignes med hvilken som helst anden gerningsmand, som foretager en strafbar handling i Danmark.¹¹¹ Selvom der ikke foreligger trykte afgørelser, som konkret bekræfter denne retstilstand, er der ikke holdepunkter for at antage, at en sådan retstilstand skulle være forkert. Tværtimod synes det at være i overensstemmelse med det grundlæggende princip om staternes suverænitet og retten til at retsforfølge egne borgere. Manglende retspraksis kan formentlig skyldes den omstændighed, at domstolene ikke selvstændigt tager stilling til spørgsmålet, når dansk straffemyndighed hviler på straffelovens § 6. Med den i øvrigt sparsomme mængde retspraksis for også de traditionelle forbrydelser, tyder det også på, at afgrænsning af dansk straffemyndighed i henhold til territorialprincippet sjældent giver anledning vanskeligheder. Det kan dermed fastslås, at dansk straffemyndighed skal støttes på territorialprincippet, for så vidt angår internetkriminalitet i form af hacking, virusangreb mv. foretaget her i landet. Dansk jurisdiktionskompetence må alene være begrænset af de territoriale begrænsninger i straffelovens § 6, nr. 1-3.

5.1.2 Informationsforbrydelser

Den anden tilfældegruppe omhandler personers anvendelse af internettet med henblik på at udbrede ulovligt materiale. Dette kan eksempelvis være udbredelse af børnepornografiske billeder, jf. straffelovens § 235 eller racistiske udtalelser, jf. straffelovens § 266 b. I tråd med ovennævnte retstilstand om hacking, virusangreb mv. har Jurisdiktionsudvalget anført, at sådanne forbrydelser ligeledes skal støttes efter straffelovens § 6, hvortil udvalget bemærker følgende:

»Efter udvalgets opfattelse er der ikke grundlag for at behandle denne situation – hvor computeren mv. alene er anvendt som middel til at gøre tekst- eller billedmateriale mv. alment tilgængeligt i strid med danske materielle straffebestemmelser – anderledes end de tilfælde [...] om virusangreb, hacking mv.«¹¹²

Tilsvarende finder udvalget, at dette udgangspunkt gælder uanset, om det ulovlige materiale er lagt på nettet gennem en *host* der betjenes via en server i udlandet.¹¹³ Den omstændighed at materialet

¹¹¹ Betænkning nr. 1488/2007, s. 344

¹¹² Betænkning nr. 1488/2007, s. 345

¹¹³ Betænkning nr. 1488/2007, s. 344

lægges på en udenlandsk hjemmeside, hvorfra den videre udbredelse sker, udelukker imidlertid ikke dansk straffemyndighed. Den afgørende er, at gerningsmanden udbreder det ulovlige materiale *her fra landet*. På linje hermed anfører Brydesholt-udvalget, at børnepornografisk materiale der lægges på nettet her i landet, må det føre til dansk straffemyndighed »*uanset hvor serveren befinder sig i udlandet*«. ¹¹⁴ Den samme opfattelse følger af den juridiske litteratur, hvor bl.a. Greve har anført, at den strafbare handling må anses for foretaget i dét land, hvor gerningsmanden betjener sin computer, når materialet lægges ind. ¹¹⁵ Det er dog ikke udelukket at sådanne handlinger tillige kan lokaliseres til serverlandet, hvis der foreligger særlige holdepunkter herfor. Greve har i den anledning anført, at hvor materialet er målrettet til et andet land på en sådan måde, at gerningsmanden bevidst uploader materialet til en *bestemt server* i udlandet eller retter informationen direkte til en person eller persongrupper, må handlingen også kunne lokaliseres til dét sted, hvor serveren er placeret. ¹¹⁶

Fra retspraksis kan henvises til en nyere afgørelse U 2017.2531 H, hvor en tiltalt blev dømt til 6 måneders fængsel for overtrædelse af bl.a. straffelovens § 235 ved at have udbredt børnepornografisk materiale her fra landet og ved at have været administrator og co-administrator af to websider, hvorfra tiltalte selv og andre udbredte børnepornografisk billeder, videoer mv. Under sagen kunne det tillige konstateres, at den tiltalte havde haft en overordnet rolle i et omfattende netværk på TOR-netværket for producenter af børnepornografisk materiale, og blev tillige dømt for at have tilskyndet andre til at begå overgreb på børn. Højesteret behandlede dog alene spørgsmålet om strafudmålingen – herunder spørgsmål om forvaring.

Afgørelsen synes at bekræfte ovenstående retstilstand, hvorefter en gerningsmand kan dømmes ved en dansk domstol, så snart udbredelsen er sket her fra landet. Hverken Landsretten eller Højesteret tager dog ikke konkret stilling til spørgsmålet om dansk straffemyndighed, hvilket kan skyldes, at når en lovovertrædelse er begået i Danmark, finder Højesteret formentlig en citering af straffelovens § 6 (territorialprincippet) for unødvendig.

Herved kan det fastslås, en handling kan undergives dansk straffemyndighed, så snart det ulovlige materiale lægges på nettet *her fra landet*. Allerede af den grund har det ikke selvstændig betydning, hvorvidt handlingen tillige kan lokaliseres til den server, hvorfra videreudbredelse sker. Det må dog

¹¹⁴ Betænkning 1377/1999, s. 30

¹¹⁵ Greve, *Det strafferetlige ansvar*, 2. udgave, 2004, s. 103

¹¹⁶ Greve, *Det strafferetlige ansvar*, 2. udgave, 2004, s. 103. Se også henvisningen i betænkning nr. 1488/2007, s. 159

konstateres, at Greves ræsonnement synes rimeligt, hvor gerningsmanden bevidst har rettet materialet til en bestemt server i udlandet. Der synes heller ikke at foreligge holdepunkter for andet. Retstilstanden synes i øvrigt være i overensstemmelse med territorialprincippet, hvorefter Danmark har ret til at forfølge strafbare handlinger begået inden for *dansk territorium*.

5.1.3 Delkonklusion

Efter ovenstående gennemgang synes der ikke forekomme særlige vanskeligheder forbundet med dansk straffemyndighed i forhold til internetforbrydelser begået i Danmark. I overensstemmelse med territorialprincippet kan Danmark kræve jurisdiktionskompetence, hvor den strafbare handling er foretaget inden for *dansk territorium*. I den forbindelse synes det ikke at skulle tillægges vægt, hvorvidt internettet er anvendt til at udføre en strafbar handling. Internetkriminalitet skal dermed bedømmes, som alle andre lovovertrædelser begået her fra landet. Når domstolene skal afgøre spørgsmålet om dansk straffemyndighed, må det dog ske under hensyn til de territoriale begrænsninger i straffelovens § 6, nr. 1-3.

5.2 Lovovertrædelser begået fra udlandet

Når en forbrydelse er begået fra udlandet, indebærer det i sagens natur, at gerningsmanden ikke fysisk befinder sig på dansk territorium på tidspunktet for udførelse af den strafbare handling. Spørgsmålet om dansk straffemyndighed er derfor mere kompliceret, når gerningsmanden begår en internetforbrydelse fra udlandet. Uanset om der er tale om hacking, virusangreb mv. eller udbredelse af ulovligt materiale skal en sådan forbrydelse først om fremmest anses foretaget i dét land, hvorfra gerningsmanden betjener sin computer, jf. territorialprincippet.¹¹⁷

5.2.1 Hacking, virusangreb mv.

Internetkriminalitet i form af hacking, virusangreb mv. kan tillige være foretaget fra en computer i udlandet. I det følgende behandles dansk straffemyndighed i henhold til to tilfældegrupper:

1. Handlinger rettet *mod Danmark* med tilsluttet eller indtrådt *fuldbyrdelse i Danmark*
2. Handlinger rettet *mod udlandet* med tilsluttet eller indtrådt *fuldbyrdelse Danmark*.

¹¹⁷ Betænkning nr. 1488/2007, s. 346 samt Greve, *Det strafferetlige ansvar*, 2. udgave, 2004, s. 103.

Handlinger rettet mod Danmark med tilsigtet eller indtrådt fuldbyrdelse i Danmark

Er den strafbare handling rettet mod en eller flere bestemte modtagere i Danmark f.eks. en dansk mailpostkasse, og er lovovertrædelser tillige fuldbyrdet her, skal dansk straffemyndighed støttes på straffelovens § 9, stk. 2.¹¹⁸ Brydesholt-udvalget har dog imidlertid argumenteret, at dansk straffemyndighed – efter omstændighederne – bør støttes direkte efter straffelovens § 6.¹¹⁹ Navnlig hvor en computerbruger fra udlandet begår et (virtuelt) indbrud i en computer i Danmark. Eksempelvis kan der være tale om en person i Sverige, der med henblik på uberettiget at overføre penge til sin egen konto, begår indbrud i en dansk banks database.

En sådan anskuelse synes at pege i retningen af, at hvor der reelt er tidsmæssigt sammenfald mellem *handling og virkning*, kan handlingen anses for foretaget i Danmark. I betænkning nr. 1488/2007 anerkendte Jurisdiktionsudvalget denne anskuelse, men konkluderede, at det måtte være mest rigtigt at støtte ovenstående på straffelovens § 9.¹²⁰

Efter straffelovens § 9 kan en internetforbrydelse dermed anses for foretaget i Danmark, hvis virkningen er indtrådt eller hvis virkningen er tilsigtet at skulle indtræde her. Retstilstanden synes ikke at give anledning til yderligere betæneligheder.

Handlinger rettet mod udlandet med tilsigtet eller indtrådt fuldbyrdelse i Danmark

Er handlingen rettet mod bestemte modtagere *i udlandet*, men er fuldbyrdelsen tillige indtrådt her i landet, kan sådanne handlinger undergives dansk straffemyndighed efter straffelovens § 9, stk. 2.¹²¹ Efter udvalgets opfattelse omfatter dansk straffemyndighed den situation, hvor en person sender en mail med virus fra udlandet til en eller flere bestemte modtagere *i udlandet*, men på en sådan måde, at denne mail automatisk videresendes til andre mailadresser herunder danske.¹²²

Herved finder Jurisdiktionsudvalget det uden betydning, at en forbrydelse er tilsigtet at ramme i udlandet – dvs. uden for Danmark. Herefter begrænses dansk straffemyndighed ikke af, hvorvidt

¹¹⁸ Trzaskowski m.fl., *Internetretten*, 3. udgave, 2017, s. 583 samt Kommenterede straffelov, almindelige del, 10. udgave, 2013, s. 186 og betænkning nr. 1488/2007, s. 346 og

¹¹⁹ Betænkning nr. 1377/1999, s. 22

¹²⁰ Betænkning nr. 1488/2007, s. 346

¹²¹ Betænkning nr. 1488/2007, s. 346

¹²² Betænkning nr. 1488/2007, s. 346

gerningsmandens vidste, at virkningen ville indtræde i Danmark. Dette synes også i overensstemmelse med ordlyden af straffelovens § 9, stk. 2, hvorefter en handling tillige skal anses for foretaget på dét sted »hvor virkningen er indtrådt«. Tilsvarende finder Toftegaard heller ikke i ovennævnte tilfælde betænkeligheder ved at statuere betingelserne i straffelovens § 9 for opfyldt.¹²³

Alligevel kan der stilles spørgsmålstegn ved, om en sådan retstilstand er hensigtsmæssig, når internettet – især virusangreb – giver mulighed for at foretage kriminelle handlinger på tværs af landegrænser, der kan få fuldbyrdende virkning mange steder. Såfremt andre lande har tilsvarende mulighed for at hævde straffemyndighed efter virkningsprincippet, kan der således skabes en lang række jurisdiktionskonflikter. Det kan derfor synes vidtgående, at lade dansk straffemyndighed omfatte de tilfælde, hvor gerningsmanden ikke har rettet sit angreb mod Danmark, men til udlandet.

På den baggrund kan det overvejes, om der bør indarbejdes en begrænsning af virkningsprincippets rækkevidde ligesom der tilsvarende findes om informationsforbrydelserne, jf. straffelovens § 9 a. Dansk straffemyndighed kunne muligvis betinges af, at handlingen skal være rettet mod en eller flere bestemte modtagere her i landet. En sådan afgrænsning ville sikre straffemyndighed hvor der utvivlsomt foreligger legitime danske interesser i at have en sådan kompetence. I den forbindelse kan det formentlig også antages, at Danmark tillige vil være nærmest til at påtage sig retsforfølgningen i tilfælde af *konkurrerende kompetence*.¹²⁴ Det kan muligvis også sammenlignes med den situation, hvor Danmark alene anvendes som »transitland«, idet sådanne tilfælde ikke vil være omfattet af dansk straffemyndighed. Jurisdiktionsudvalget har hertil anført: »Efter udvalgets opfattelse bør sådanne handlinger imidlertid ikke lokaliseres her til landet, når Danmark alene fungerer som rent dataoverførende mellemlid.«¹²⁵ Udenfor dansk straffemyndighed falder således de tilfælde, hvor Danmark alene berøres af et angreb i kraft af internettets tekniske indretning. Når gerningsmanden har rettet sit virusangreb mod udlandet, og virkningen alene indtræder i Danmark ved en tilfældighed, kan det anføres, at dette heller ikke bør statuere dansk straffemyndighed.

Omvendt har virkningsprincippet det overordnede formål, at sikre dansk jurisdiktion, hvor Danmark rammes af en handling, der er begået uden for dansk territorium. Allerede af den grund kan det antages, at der foreligger danske interesser, når blot »virkningen« faktisk er indtrådt her i landet. Hvor

¹²³ Toftegaard Nielsen, *Strafferet I, Ansvar*, 3. udgave, 2008, s. 307

¹²⁴ Betænkning nr. 1488/2007, s. 25

¹²⁵ Betænkning nr. 1488/2007, s. 351

danske computere rent faktisk udsættes for et angreb, kan det heller ikke antages, at Danmark blot anvendes som et dataoverførende mellemlid. En indsnævring af virkningsprincippet vil ligeledes medføre, at dansk jurisdiktion vil være udelukket, hvor gerningsmanden sender en mail med virus til bestemte modtagere i udlandet, men ved en fejl sender den til en dansk computer. I sådanne tilfælde er Danmark måske det eneste land, som rent faktisk rammes af virusangrebet. Er dansk straffemyndighed således betinget således af, at angrebet også skal være rettet mod Danmark, ekskluderer det således dansk jurisdiktionskompetence, hvor der utvivlsomt må foreligge en interesse heri. Uagtet at virkningen af et virusangreb er tilsigtet at skulle ramme i udlandet, har Danmark en betydelig interesse i retsforfølge den pågældende gerningsmand.

Der bør der endvidere udvises en vis varsomhed med at have en for snæver regulering, da der på den måde kan der opstå risiko for, at gerningsmanden går fri. Har andre lande indarbejdet en lignende begrænsning i deres jurisdiktionskompetence, vil den gerningsmand, som ikke retter sin handling mod bestemte modtagere – men blot ønsker at sprede en virus til så mange så mulig – ikke kunne straffes i nogen steder.

Endelig bør det tages i betragtning, at internetkriminalitet i form af hacking, virusangreb mv. er af anden karakter end informationsforbrydelserne. Hensigten med et virusangreb er jo at sprede en virus hurtigst muligt og til flest mulige, og er næppe beskyttelsesværdigt. Dette taler også for, at det ikke bør have betydning, hvorvidt gerningsmanden manglede viden om hvor i verden virusangrebet ville ramme. Er der derimod tale om udbredelse af materiale gennem internettet (informationsspredning) foreligger der andre beskyttelseshensyn må bl.a. straffemyndighed opvejes af ytrings- og informationsfriheden.

Der er meget der taler for at bibeholde den gældende regulering, hvorefter dansk straffemyndighed ikke lader sig begrænse af, at et internetforbrydelsen er rettet mod modtagere i Danmark. En bred regulering rejser dog det spørgsmål, om en sag reelt kan gennemføres her i landet, når gerningsmanden ikke har haft til hensigt at ramme Danmark. Selvom der statueres dansk straffemyndighed, er det dog ikke ensbetydende med, at den pågældende vil blive dømt. En dom kræver imidlertid, at gerningsmanden opfylder gerningsindholdet i den enkelte straffebestemmelse. Det må dog konstateres, at en gerningsmand som sender en virus-mail til udlandet – *måtte have indset*

det for muligt, at følgevirkningen kunne indtræde i andre lande herunder i Danmark.¹²⁶ Efter straffelovens § 9, stk. 2 kræver det dog ikke, at gerningsmanden har direkte forsæt til at en handling skal fuldbyrdes i Danmark. Da også lavere forsætsgrader antages at være omfattet, vil en dansk domstol således også kunne finde en gerningsmand skyldig efter *dolus eventualis*. Det anføres på den baggrund, at så snart gerningsmanden trykker på knappen, og sender mailen med virus, har han tillige accepteret, og dermed tilsigtet handlingen indtræder i Danmark. Domstolene vil i en straffesag dermed kunne lægge til grund, at den fuldbyrdende virkning ikke alene er indtrådt her i landet, men at gerningsmanden også har tilsigtet, at en sådan virkning skulle indtræde her i landet.

Ovennævnte problemstillinger har ikke været behandlet nærmere i betænkning nr. 1488/2007, ligesom Jurisdiktionsudvalget heller ikke fandt anledning til at forslå særregler på dette område.¹²⁷ På den baggrund kan det konstateres, at hacking, virusangreb mv. rettet mod udlandet kan undergives dansk straffemyndighed, hvor virkningen af et angreb er indtrådt eller tilsigtet at skulle indtræde her i landet, jf. straffelovens § 9, stk. 2. Den gældende retstilstand sikre dansk jurisdiktionskompetence, hvor en sådan må anses for rimelig, ligesom en bred regulering fortsat sikrer, at gerningsmanden ikke går fri. Det er muligt, at dansk straffemyndighed vil komme på tale, hvor de danske interesser er knap så indlysende, men må imidlertid bero på den omstændighed, at virkningen er indtrådt her i landet. Efter ovenstående gennemgang synes det dog ikke at være fuldstændig udelukket, at der på sigt vil være behov en nærmere afgrænsning af reglerne.

5.2.2 Informationsforbrydelser

Den anden tilfældegruppe omhandler de tilfælde, hvor en person fra udlandet udbreder ulovligt materiale, hvorved det gøres alment tilgængelig for andre internetbrugere. Disse tilfælde er i dag direkte reguleret i straffelovens § 9 a om udbredelse af lyd-, tekst- og billedmateriale mv. Baggrunden for indsættelsen fremgår af betænkning nr. 1488/2007 samt bemærkningerne til lovforslaget¹²⁸ (se mere herom i afsnit 3.2.5) Det anføres, at alene det forhold at noget materiale kan tilgås af danske internetbrugere, ikke med rimelighed bør give grundlag for dansk straffemyndighed.¹²⁹ Bestemmelsen bygger på det almindelige virkningsprincip, men formålet er imidlertid at begrænse rækkevidden af

¹²⁶ Se mere om *dolus eventualis* i Waaben, *Strafferettens almindelige del, Ansvarslæren*, 6. udgave, 2015, s. 174

¹²⁷ Betænkning nr. 1488/2007, s. 351ff.

¹²⁸ Bemærkningerne til Lovforslag L16 (FT 2007-2008, 2. samling) og betænkning nr. 1488/2007, s. 349ff

¹²⁹ Trzaskowski m.fl., *Internetretten*, 3. udgave, 2017, s. 583ff

dansk jurisdiktionskompetence.¹³⁰ Straffelovens § 9 a afgrænser dermed, hvornår en handling kan *lokaliseres* til Danmark, idet materialet skal have »særlig relation« her til landet.

Grundlaget for dansk straffemyndighed

Forud for bestemmelsens indsættelse var det dog ikke selvsagt, at informationsforbrydelserne skulle bygge på virkningsprincippet efter straffelovens § 9. Brydesholt-udvalget anførte, at dansk straffemyndighed i stedet skulle støttes direkte på territorialprincippet i straffelovens § 6, hvis materialet blev lagt ud på en hjemmeside, som blev betjent via en server i Danmark.¹³¹ Jurisdiktionsudvalget bemærker hertil, at et sådant spørgsmål må afhænge af, om virkningen (tilgængeliggørelsen) – der tidsmæssigt indtræder i Danmark i umiddelbar tilknytning til den strafbare handling dvs. når materialet uploades (udbredelsen) – skal anses som én uadskillelig handling.¹³²

På den ene side synes Brydesholt-udvalgets argument rimeligt, når det ulovlige materiale umiddelbart bliver tilgængeligt, så snart det lægges ud på nettet. Omvendt befinder *'den handlende'* sig et andet sted end dér, hvor handlingen giver udslag i en virkning. Dette taler for at adskille den iværksættende handling i udlandet med den videre tilgængeliggørelse efter straffelovens § 9. Tilsvarende finder Jurisdiktionsudvalget heller ikke, serverens rent tekniske placering skal være afgørende. Udvalget lægger vægt på, at serveren kan være placeret i hvilket som helst land uden sammenhæng med, hvor materialet reelt får eller tilsigtes at få virkning.¹³³ Herved konkluderer udvalget endelig, at alene den omstændighed, at serveren befinder Danmark ikke i sig selv kan være tilstrækkeligt til at statuere dansk straffemyndighed.¹³⁴ I tråd hermed tager Hjort Christiansen afstand fra Brydesholt-udvalgets synspunkt om, at handlingen tillige skal anses for foretaget på det sted, hvor serveren er placeret.¹³⁵ Det anføres, at synspunktet hviler på den antagelse, at forbrydelsen er fuldbyrdet i Danmark, hvorefter Hjort Christiansen tilføjer:

»[...] hvis gerningsindholdet ikke fuldbyrdes – eksempelvis fordi dataoverførslen afbrydes undervejs – kan man ikke straffe dette forsøg i server landet, da ingen af

¹³⁰ Toftegaard, *Strafferet I, Ansvar*, 3. udgave, 2008, s. 306

¹³¹ Betænkning nr. 1377/1999, s. 30ff

¹³² Betænkning nr. 1488/2007, s. 348

¹³³ Betænkning nr. 1488/2007, s. 348ff

¹³⁴ Betænkning nr. 1488/2007, s. 349

¹³⁵ Hjort, Christiansen, *Jurisdiktion og internet*, Københavns Universitet, Kriminalistisk skriftserie nr. 11, 2001, s. 55

gerningsmandens handlinger kan anses foretaget dér. Resultatet er, at man vil udøve jurisdiktionskompetence over den fuldbyrdede forbrydelse, men ikke over forsøg, til trods for at gerningsmandens handlinger er nøjagtige de samme i begge tilfælde.»¹³⁶

Herefter er det Hjort Christiansens opfattelse, at dansk straffemyndighed bør støttes på straffelovens § 9, stk. 2. Denne antagelse virker fornuftig, idet Danmark ellers vil være udelukket for at retsforfølge en gerningsmand, hvor der alene er tale om et forsøg. Skulle dansk straffemyndighed støttes direkte efter straffelovens § 6, vil indskrænke dansk jurisdiktion i tilfælde, hvor gerningsmanden har en klar hensigt at udbrede børnepornografisk materiale til Danmark. Herefter synes meget at tale for, at dansk straffemyndighed fortsat bør støttes på virkningsprincippet. Det synes også mere nærliggende, at lade jurisdiktionskompetencen være i dét land, hvor materialet bliver tilgængeligt, end på det sted hvorfra videreudbredelsen sker.

Herved må det være afgørende om virkningen er indtrådt, eller gerningsmanden har tilsigtet, at virkningen skulle indtræde her i landet, jf. dog begrænsningen i straffelovens § 9 a. I overensstemmelse med den gældende retstilstand, bør det fortsat ikke være muligt at statuere dansk straffemyndighed alene ud fra den omstændighed, at serveren er placeret i Danmark.

Særlig relation

I dag er dansk straffemyndighed i forhold til informationsforbrydelserne direkte reguleret i straffelovens § 9 a. Bestemmelsen afgrænser virkningsprincippet og omfatter alene de tilfælde, hvor materialet har »særlig relation« her til landet. Rækkevidden af kravet ses ikke nærmere afgrænset i praksis, hvorfor dette undersøges nærmere i dette afsnit.

Da bestemmelsens formål er at undgå dansk straffemyndighed for enhver hjemmeside der kan tilgås af danske internetbrugere¹³⁷, kan materialet næppe anses at have særlig relation til Danmark blot fordi en dansk person alligevel tilgår noget materiale. Derimod kan en forbrydelse være knyttet til Danmark, hvis hjemmesiden er *dansksproget* f.eks. ledsaget af dansksproget download-vejledning

¹³⁶ Hjort, Christiansen, *Jurisdiktion og internet*, 2001, s. 55

¹³⁷ Waaben, *Strafferettens almindelige del, Ansvarslæren*, 6. udgave, 2015, s. 268

eller hvis materialets indhold *sigter på danske forhold* f.eks. racistiske udtalelser rettet mod en bestemt befolkningsgruppe her i landet.¹³⁸

Herudover fremgår det hverken i Jurisdiktionsudvalgets betænkning eller i bemærkningerne til lovforslaget hvad der nærmere skal forstås ved »særlig relation«. Det kan i den forbindelse overvejes, om det ovenstående skal forstås på den måde, at alene det forhold, at materialet er *dansksproget* kan skabe dansk straffemyndighed. Efter forarbejderne til bestemmelsen synes dansk straffemyndighed alene ud fra den *sproglige tilknytning* ikke at være tilstrækkeligt. På den anden side har det *danske sprog* en begrænset geografisk rækkevidde, der gør det svært at forestille sig, at materiale oversat til dansk, ikke også henvender sig til danske personer. Når materialet er dansk kan det næppe relaterer sig til andre lande end Danmark. Det er dog muligt, at det danske sprogområde tillige omfatter Grønland og Færøerne, da de i jurisdiktionsmæssig sammenhæng er en del af den danske stat, jf. territorialprincippet.

På den baggrund må det formentlig antages, at det danske sprog i sig selv kan udgøre den fornødne relation til Danmark. Hertil foreligger der næppe krav om, at også materialets indhold skal sigte på danske forhold. Nærværende retstilstand hviler dog på den antagelse, at det danske sprog alene benyttes i Danmark. En sådan retstilstand vil formentlig ikke være egnet, såfremt en tilsvarende jurisdiktionsregel var indarbejdet i et engelsktalende land. Engelsk materiale vil herefter kunne have relation til samtlige engelsktalende lande bl.a. England, Skotland, Irland, USA og Australien.

I den forbindelse kan det også overvejes om *andre sprog* end dansk, kan skabe den særlige relation til Danmark. Eksempelvis kan det anføres, at *svensk eller norsk* lægger så tæt op ad det danske sprog, at materiale vil være knyttet her til landet. I forlængelse heraf, kan overvejes om sprog som *engelsk eller tysk* – som er 2. fremmedsprog i grundskolen – tillige kan opfylde kravet om særlig relation. Særlig ved udbredelse af *tysk* materiale kan det rejse spørgsmålet om, hvorvidt materialet har særlig relation til det tyske mindretal i Sønderjylland.

En udvidende fortolkning må resultere i, at den særlige relation til Danmark også vil være opfyldt, hvis materialet er på sprog, som kan forstås af den danske befolkning. I så fald synes det ikke at

¹³⁸ Bemærkningerne til Lovforslag L16 (FT 2007-2008, 2. samling) og betænkning nr. 1488/2007, s. 385 samt Trzaskowski m.fl., *Internetretten*, 3. udgave, 2017, s. 584.

respektere de bagvedliggende hensyn til bestemmelsen. Da formålet med straffelovens § 9 a er at begrænse rækkevidden af virkningsprincippet, må det alene ud fra en *sproglige* tilknytning kræves, at materialet er på *dansk*. Alene det forhold, at materialet er på sprog, som kan forstås af den danske befolkning er vil næppe være tilstrækkeligt. Tværtimod må det formodes, at en sådan retstilstand giver virkningsprincippet en tilsvarende ubegrænset rækkevidde, hvor borgeren forinden, er nødt til at sikre sig materialets lovlighed. Det må derfor antages, at jo bredere kravet fortolkes des mere overflødig bliver straffelovens § 9 a. Der vil dog tilsvarende være tale om gråzoneområde, hvor materialet er oversat til grønlandsk og færøsk, da straffemyndighed i sidste ende vil være dansk.

Omvendt kan det ikke udelukkes, at *andre sprog* kan skabe den fornødne relation til Danmark, hvis også *materialets indhold* sigter på danske forhold. Hvad der nærmere kræves for, at indholdet kan anses at sigte på danske forhold er ikke afgjort i praksis. I bemærkningerne til lovforslaget er det blot anført, at materialet kan være rettet mod en befolkningsgruppe i Danmark.¹³⁹ Med respekt for straffelovens § 9 a må det formentlig fortolkes ret bogstavligt. Den omstændighed at noget materiale kan virke stødende overfor personer i Danmark, er næppe tilstrækkeligt. Materialet indhold må derfor antages at skulle have en vis tyngde i relation til danske forhold. Et grænsetilfælde vil være den situation, hvor en person opfordrer til terror i Europa via en tysk hjemmeside. Da Danmark er del af Europa, taler dette således for, at materialet sigter på danske forhold. På den anden side er det ikke som sådan rettet mod bestemte personer eller befolkningsgrupper her i landet. Opfordres der derimod til terror mod den danske regering, er det mere indlysende, at Danmark kan hævde straffemyndighed. Det kan dog også i sådanne tilfælde anfægtes, at dette ikke direkte retter sig mod en bestemt gruppe i Danmark. Resultatet må dog afhænge af, om indholdet er formuleret på en sådan måde, at forholdet med rimelighed bør udgøre en overtrædelse af dansk ret.

Der er ikke noget klart svar på, hvad der præcist kræves, før der foreligger en »særlig relation« her til landet. Det må afhænge af en *konkret vurdering* ud fra de foreliggende omstændigheder. Det er dog klart, at materiale på dansk utvivlsomt sigter på at have tilknytning til Danmark. For så vidt angår materialets indhold må det formentlig kræve – i lyset af bestemmelsens formål – at barren skal sættes højt. I fremtiden har domstolene dermed et vist *skøn*, når de skal vurdere, om materialet har en »særlig relation« til Danmark.

¹³⁹ Bemærkningerne til Lovforslag L16 (FT 2007-2008, 2. samling

Rækkevidden af straffelovens § 9 a

Foruden straffelovens § 9 a vil enhver hjemmeside der kan tilgås her fra landet, kunne udgøre grundlaget for dansk straffemyndighed. Såvel betænkningen som den juridiske litteratur har påpeget, at en sådan retstilstand må anses for vidtgående. På den anden side er bestemmelsen også med til at indskrænke den danske jurisdiktionskompetence på en sådan måde, at det bør overvejes, om der opstår tilfælde hvor dansk straffemyndighed ikke vil være omfattet hvor Danmark bør have en sådan kompetence.

Formålet med at have bred jurisdiktionsregler er at sikre, at en eventuel gerningsmand ikke går fri for strafansvar. Såfremt andre lande har indarbejdet en tilsvarende begrænsning – hvorefter straffemyndighed betinges af særlig relation – kan gerningsmanden frit udbrede ulovligt materiale hvis han forinden sikrer sig, at materialet ikke har denne relation til et bestemt land. I Danmark kan en person herved omgå de danske straffebestemmelser ved at udbrede materiale fra et land, hvor materialet er lovligt at udbrede. En dansk person kan herved tage til udlandet og udbrede materialet f.eks. på engelsk, hvorved han sikrer, at materialet ikke har »særlig relation« til Danmark. I dette tilfælde må dog være åbenbart, at Danmark har en betydelig interesse i at hævde straffemyndighed. Tilsvarende kan en udlænding bruge Danmark som et slags fristed, hvis et forhold er ulovligt efter deres eget lands lovgivning. Eksempelvis er det i Tyskland ulovligt at benægte Holocaust og udbrede nazipropaganda. Hvis en tysker herefter tager til Danmark for at udbrede nazipropaganda – hvilket er lovligt efter dansk ret – vil Tyskland af gode grunde hævde straffemyndighed.¹⁴⁰ Hvis det imidlertid er en betingelse, at materialet skal have særlig relation, er det ikke givet, at sådanne forhold kan undergives straffemyndighed, hvor der foreligger en legitim interesse at have en sådan. Den danske bestemmelse i straffelovens § 9 a kan dermed anses at indskrænke i en sådan grad, at dansk straffemyndighed muligvis vil være udelukket i tilfælde, hvor en sådan jurisdiktionskompetence bør have.

I forlængelse af ovenstående rejser bestemmelsen også en anden problemstilling i forhold til hvor materialet har særlig relation til Danmark, men hvor materialet er lovligt at udbrede efter lovgivningen i gerningsmandens eget hjemland. Det er muligt, at Danmark med rette kan hævde straffemyndighed på grundlag af straffelovens § 9 a, men det er næppe realistisk at få den pågældende gerningsmand udleveret til retsforfølgning her i landet. Den omstændighed, at Danmark har

¹⁴⁰ Se eksempel i Toftegaard, *Strafferet I, Ansvar*, 3. udgave, 2008, s. 307

jurisdiktionshjemmel er ikke ensbetydende med, at vedkommende rent faktisk udleveres til retsforfølgning. Selvom bestemmelsens ikke direkte indeholder et krav om dobbelt strafbarhed opstår samspejlet mellem de danske jurisdiktionsregler og reglerne om udlevering. Når et forhold ikke er strafbart i det land, hvorfra handlingen er udført (udbredelse af materialet) har det pågældende land ingen interesse i at udleverer vedkommende. En dansker har dermed ytringsfrihed til at nægte holocaust eller udbrede nazipropaganda, da dette ikke er strafbart efter dansk ret. Udlevering efter dansk lovgivning kræver bl.a. at den pågældende (efter dansk ret) kan straffes med fængsel i mindst 1 år eller medføre højere straf end fængsel i 4 år, jf. udleveringsloven § 2. De danske udleveringsregler er indrettet på en sådan måde, at en dansk statsborger ikke vil kunne udleveres til retsforfølgning i andre lande – medmindre kravet om dobbelt strafbarhed er opfyldt. Tilsvarende vil andre lande næppe udlevere sine egne borgere, hvis det pågældende forhold ikke er strafbart efter landets egen lovgivning. Dette hænger i sagens natur også sammen med '*personalhøjheden*', hvor staterne har frihed til at fastsætte reglerne for sine egne statsborgere.¹⁴¹

Selvom materialet anses at have særlig relation til Danmark, og dermed skaber dansk straffemyndighed, vil udleveringsreglerne sandsynligvis hindre, at sagen kan gennemføres her i landet. Har andre lande en snæver regulering i forhold til udlevering, vil straffelovens § 9 a formentlig få meget ringe betydning, hvor forholdet ikke er strafbart efter lovgivningen i gerningslandet.

Straffelovens § 9 a kan derfor ikke anses at løse alle udfordringer da den medfører, *dels* at dansk straffemyndighed er udelukket i tilfælde, hvor der formentlig foreligger danske interesser, og *dels* at dansk straffemyndighed sjældent vil være realistisk, hvor forholdet ikke er strafbart i det land hvor handlingen (udbredelsen) er udført. Omvendt skal de danske jurisdiktionsregler også være *rimelige* i den forstand, at ikke enhver ulovlig handling bør udgøre en overtrædelse af dansk ret.

Der findes som bekendt ingen trykte afgørelse om straffelovens § 9 a, hvorfor det kan overvejes om bestemmelsen reelt har været nødvendig.¹⁴² Manglende retspraksis kan formentlig skyldes den omstændighed, at gerningsmanden ofte vil blive retsforfulgt i dét land, hvor materialet er lagt op (jf. herved territorialprincippet). Da virkningsprincippet medfører, at der både vil være et *handlingssted*

¹⁴¹ Toftegaard, *Strafferet I, Ansvar*, 3. udgave, 2008, s. 301

¹⁴² Se Vestgaard, Jørn, *Anmeldelse af Elhom & Feldtmann: Criminal Jurisdiction – A Nordic Perspective*, 2014; »Det er interessant, at der stadig ikke er andre nordiske lande, der har fundet behov for at indføre tilsvarende bestemmelser.«

og et *virkningssted*, vil dansk straffemyndighed ofte komme i konflikt med andre landes straffemyndighed. Hvis en person i Tyskland udbreder materiale, der både er ulovligt efter dansk og efter tysk ret, vil gerningsmanden næppe retsforfølges her i landet, men i Tyskland. Dette er også i overensstemmelse med *staternes suverænitet* og staternes ret til at straffe sine *egne borgere*.¹⁴³ Det kan på den baggrund anfægtes, at Danmark reelt har behov for en særlig bestemmelse i forhold til informationsforbrydelser. Omvendt foreligger der væsentlige holdepunkter for at have en sådan bestemmelse. Udover at en manglende afgrænsning af virkningsprincippet vil medføre, at en borger altid måtte sikre sig, at materialet var lovligt efter straffelovgivningen i samtlige lande, vil det også medføre, at en dansk person kan risikere retsforfølgning i udlandet for handlinger, som er lovlige efter *dansk ret*. Med henblik på, at der fortsat sikres dansk straffemyndighed i relation til informationsforbrydelserne, men at jurisdiktionskompetence ikke samtidig går for vidt, synes en sådan bestemmelse dog at være formålstjenelig i dansk ret. I fremtiden må lovgiver dog være opmærksom på om der opstår tilfælde, hvor en forbrydelse ikke kan undergives dansk straffemyndighed trods en interesse heri.

5.2.3 *Delkonklusion*

Det kan på baggrund af ovenstående konkluderes, at spørgsmålet om dansk straffemyndighed er langt mere kompliceret, når lovovertrædelserne er begået *fra udlandet*. For så vidt angår straffemyndighed i forhold til hacking, virusangreb mv. er dette ikke selvstændigt reguleret. Det er dog den overvejende opfattelse, at dansk straffemyndighed støttes på straffelovens § 9. Hertil er også utilsigtede handlinger omfattet af dansk straffemyndighed, såfremt den fuldbyrde virkning indtræder her i landet. I relation til udbredelse af ulovligt materiale er dette særskilt reguleret i straffelovens § 9 a, hvorefter materialet skal have »særlig relation« til Danmark. Dette gælder navnlig, hvor hjemmesiden er oversat til dansk eller hvor materialets indhold sigter på danske forhold. Da straffelovens § 9 a har til formål at begrænse rækkevidden af virkningsprincippet, vil andre sprog næppe i sig selv være tilstrækkeligt til at statuere dansk straffemyndighed. Andre sprog kan dog komme på tale, hvor materialets indhold sigter på danske forhold. Det kræver formentlig, at materialet er rettet mod Danmark, på en sådan måde, at der må anses at være danske interesser i at have straffemyndighed. På dette punkt har domstolene et vist skøn. Selvom straffelovens § 9 a ikke ses anvendt i praksis, er reglen dog med til – på et rimeligt grundlag – at sikre dansk straffemyndighed, hvor Danmark har en interesse i at retsforfølge den pågældende gerningsmand.

¹⁴³ Betænkning nr. 1488/2007, s. 32

5.3 Straffemyndighed på andet grundlag

Fremstillingen har indtil nu taget udgangspunkt i dansk straffemyndighed for så vidt angår handlinger der kan *lokaliseres* til Danmark. For internetkriminalitet er det endvidere relevant undersøge dansk straffemyndighed på andet grundlag. Navnlig i de tilfælde hvor lovovertrædelsen ikke kan lokaliseres til her til landet. På den baggrund vil der i det følgende behandles dansk straffemyndighed i forhold til internetkriminalitet under hensyn til *gerningsmandens* og *offerets* tilknytning til Danmark.

5.3.1 Gerningsmandens tilknytning

Efter straffelovens § 7 (det aktive personalprincip) kan gerningsmandens tilknytning udgøre grundlaget for dansk straffemyndighed, jf. se nærmere herom afsnit 3.3. Danmark har dermed ret til at straffe egne statsborgere for strafbare handlinger begået i udlandet.¹⁴⁴ En sådan bestemmelse er desuden påkrævet efter Europarådets konvention om it-kriminalitet ("cybercrime-konventionen").¹⁴⁵

Begår en dansk gerningsmand en internetforbrydelse i udlandet, kan denne pådømmes ved en dansk domstol. Ved hacking, virusangreb mv. kræver det imidlertid, at tilknytningen til Danmark foreligger på *sigtelsestidspunktet*, ligesom kravet om *dobbelt strafbarhed* skal være opfyldt. Da et betydeligt antal lande har ratificeret cybercrime-konventionen, vil kravet om dobbelt strafbarhed ofte være opfyldt, da disse lande er forpligtet til at gøre ovenstående forbrydelser strafbare.¹⁴⁶

Ovenstående betingelser gælder som udgangspunkt også, når gerningsmanden udbreder ulovligt materiale gennem internettet. Det følger dog af straffelovens § 7, stk. 1, nr. 2, litra a, at kravet om dobbelt strafbarhed fraviges ved seksuel udnyttelse af børn. Udbreder en dansk gerningsmand børnepornografisk materiale fra udlandet, kan han retsforfølges her i landet, uanset om dette er strafbart efter lovgivningen i gerningslandet. Som tidligere omtalt kan et efterforsknings samarbejde være vanskeligt, hvis det pågældende forhold ikke er strafbart i gerningslandet.¹⁴⁷ Er der tale om udbredelse af børnepornografi skal gerningsmandens tilknytning bestå på *gerningstidspunktet* – og ikke *sigtelsestidspunktet*.

¹⁴⁴ Toftegaard, *Strafferet I, Ansvar*, 3. udgave, 2008, s. 312

¹⁴⁵ ETS 185, Convention on Cybercrime, Budapest, 23.XI.2001, section 3, art. 22; »Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish jurisdiction over any [...] when the offence is committed: [...] d) by one of its nationals, if the offence is punishable under criminal law where it was committed or if the offence is committed outside the territorial jurisdiction of any State.«

¹⁴⁶ Se medlemsstaterne her: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/185/signatures>

¹⁴⁷ Toftegaard, *Strafferet I, Ansvar*, 3. udgave, 2008, s. 318.

I den henseende synes der ikke at gælde særlige hensyn for internetkriminalitet i forhold til, hvad der i øvrigt gælder for andre forbrydelser.

5.3.2 Offerets tilknytning

Efter straffelovens § 7 a (det passive personalprincip) kan dansk straffemyndighed tillige gives på grundlag af offerets tilknytning til Danmark, jf. se herved afsnit 3.4. Bestemmelsen giver herefter mulighed for dansk straffemyndighed, hvor en forbrydelse er foretaget overfor en person, der på *gerningstidspunktet* har den fornødne tilknytning til Danmark. Ligesom det aktive personalprincip kræver det, at handlingen også er strafbar efter lovgivningen i gerningslandet (kravet om dobbelt strafbarhed). Derudover er dansk straffemyndighed betinget af, at handlingen er omfattet af én af de oplyste dispositioner som nævnt § 7, stk. 2, nr. 1-5.

Udbredelse af børnepornografisk materiale, vil navnlig være omfattet af straffelovens § 7 a, stk. 2, nr. 4. For så vidt angår andre internetforbrydelser vil disse ikke være omfattet af bestemmelsens anvendelsesområde. Det kan i den forbindelse overvejes, om det overhovedet vil være muligt at støtte andre former for internetforbrydelser efter det passive personalprincip. Er der f.eks. tale om hacker- eller et virusangreb, er det selve '*computeren*' – og ikke en person – som udsættes for angrebet. Set i lyset af de øvrige dispositioner omfattet af bestemmelsen, tyder det på, at spørgsmålet må besvares negativt. De i stk. 2 omfattede dispositioner har alle karakter af *personfarlig kriminalitet*, hvor en person rent *fysisk* lider overlast (f.eks. grov vold).

Dansk straffemyndighed bør på den anden side ikke udelukkes, når det i strafferetlige henseende, er ligeså ulovligt at bortskaffe, ødelægge eller beskadige andres ting, jf. f.eks. straffelovens § 291 (hærværk). I så fald er det vel heller ikke udelukket at sådanne internetforbrydelser kan indarbejdes i bestemmelsens stk. 2. En sådan regulering vil heller ikke stride imod formålet med det passive personalprincip der forsøger at sikre dansk straffemyndighed, hvor Danmark har en reel interesse i at beskytte et dansk offer.¹⁴⁸ Det kan dog medføre visse udfordringer, hvis der er tale om et virusangreb, idet et større antal personer i udlandet kan rammes heraf. På den måde vil der kunne skabes straffemyndighed i samtlige lande, hvor en statsborger er blevet ramt. Herefter synes en regulering at gøre dansk straffemyndighed for vidtgående. I så fald kunne dansk straffemyndighed søges afgrænset. En fornuftig løsning herpå er dog allerede indeholdt i bestemmelsen, hvorefter forbrydelsen skal have

¹⁴⁸ Toftegaard, *Strafferet I, Ansvar*, 3. udgave, 2008, s. 319

et strafmaksimum på mindst 6 års fængsel. Tilsvarende vil det kun være de internetforbrydelser, hvis handlingen opfylder kriminalitetskravet, som kan undergives dansk straffemyndighed.

I betænkning nr. 1488/2007 fandt Jurisdiktionsudvalget desværre ikke anledning til at behandle ovenstående nærmere. Sådanne problemstillinger ses heller ikke drøftet i den juridiske litteratur. I overensstemmelse med Jurisdiktionsudvalget må det derfor blot konkluderes, at internetforbrydelser ikke skal behandles anderledes, end det der i øvrigt gælder i forhold til andre strafbare forbrydelser.¹⁴⁹ Det kan på den baggrund fastlås, at *offerets tilknytning* alene giver adgang til dansk straffemyndighed, hvor der er tale om udbredelse af børnepornografisk materiale efter straffelovens § 7 a, stk. 2, nr. 4.

¹⁴⁹ Betænkning 1488/2007, s. 351

6. Medvirken og forsøg i forhold til internettet

Spørgsmålet om straffemyndighed i forhold til *forsøgs- og medvirkenshandlinger* er også relevant for internetkriminalitet. Eksempelvis kan det være tilfældet, hvor en person ønsker at lægge børnepornografiske materiale ud på en hjemmeside, men da han ikke selv hvordan søger han hjælp fra sin it-sagkyndige kammerat, der hjælper ham med at udbrede det materialet.¹⁵⁰ Selvom kammeraten ikke selv har udbredt materialet, kan han straffes for *medvirken* efter dansk ret, jf. straffelovens § 23. Et andet eksempel er, hvor en person opretter en hjemmeside med henblik på, at der på sigt skal lægges børnepornografisk materiale på siden.¹⁵¹ I Danmark vil der allerede af den grund være tale om et strafbart forsøg, jf. straffelovens § 21 idet en sådan forberedende handling i den samlede begivenhedskæde, skal straffes, hvor endemålet er, at gøre det børnepornografisk materiale alment tilgængeligt.

Jurisdiktionsudvalget har i betænkning nr. 1488/2007 sondret mellem forsøgs- og medvirkenshandlinger i to tilfælde:

- Handlinger foretaget i *udlandet* med tilsigtet eller indtrådt fuldbyrdelse i *Danmark*
- Handlinger foretaget i *Danmark* med tilsigtet eller indtrådt fuldbyrdelse i *udlandet*.

I det følgende vil der tilsvarende sondres mellem de to ovennævnte tilfælde i forhold til internetkriminalitet. Som nævnt i afsnit 3.6 giver handlinger foretaget i *Danmark* anledning til særdeles kompliceret problemstillinger.

6.1.1 Forsøg- og medvirken i udlandet med tilsigtet eller indtrådt fuldbyrdelse i Danmark

Da straffelovens § 9, stk. 3 og 4 alene regulerer forsøgs- og medvirkenshandlinger foretaget her fra landet, falder handlinger foretaget i udlandet således uden for bestemmelsens anvendelsesområde. Det er hertil den overvejende opfattelse, at sådanne tilfælde skal støttes efter straffelovens § 9 om virkningsprincippet.¹⁵² Dansk straffemyndighed kan komme på tale, hvor gerningsmanden sigter af fremme eller bevirke udførelsen af en forbrydelse i Danmark (forsøg). Det omfatter tillige den person, som i udlandet ved tilskyndelse, råd eller dåd medvirker til at forbrydelsen fuldbyrdes her i landet. I

¹⁵⁰ Se eksempel i Trzaskowski m.fl., *Internetretten*, 3. udgave, 2017, s. 580

¹⁵¹ Se eksempel i Trzaskowski m.fl., *Internetretten*, 3. udgave, 2017, s. 581

¹⁵² Betænkning 1488/2007, s. 326ff

relation til internetkriminalitet må dansk straffemyndighed dermed omfatte den situation, hvor en gerningsmand i udlandet sender en virus-mail til modtagere i Danmark, men den af teknisk grunde aldrig når frem til Danmark. Såfremt en person fra udlandet opfordrer andre her i landet til at lægge børnepornografisk materiale på internettet, vil det tilsvarende kunne undergives dansk straffemyndighed, hvis forbrydelsen fuldbyrdes, eller tilsigtes at skulle fuldbyrdes her i landet. Da der ikke foreligger krav om dobbelt strafbarhed, er dansk jurisdiktion ikke begrænset af, om forholdet er strafbart efter lovgivningen i gerningslandet.¹⁵³ Denne retstilstand synes ikke at give anledning til særlige betænkeligheder. Det er dog klart, at der kan opstå *konkurrerende kompetence*, hvor sådanne forsøgs- og medvirkenshandlinger kan retsforfølges i gerningslandet efter territorialprincippet.

6.1.2 Forsøgs- og medvirken i Danmark med tilsigtet eller indtrådt fuldbyrdelse i udlandet

Forsøgs- og medvirkenshandlinger foretaget i Danmark er som bekendt direkte reguleret i straffelovens § 9, stk. 3 og 4. I disse tilfælde bygger dansk straffemyndighed på territorialprincippet, da det er afgørende at forsøgs- og medvirkenshandlingerne er foretaget inden for *dansk territorium*.¹⁵⁴ Ligesom alle andre forbrydelser må det for internetforbrydelserne antages, at sådanne handlinger skal opfylde de *materielle betingelser* i straffelovens §§ 21-24 og kravet om *eksterritorial gyldighed*.¹⁵⁵

Efter ordlyden i straffelovens § 9, stk. 3 skal forsøgs- og medvirkenshandlinger anses for foretaget her i landet »uanset om lovovertrædelserne fuldbyrdes eller tilsigtes fuldbyrdes uden for den danske stat«. Det skal herefter ikke tillægges betydning, at fuldbyrdelsen er indtrådt i udlandet, eller at den er tilsigtet at skulle indtræde i udlandet.¹⁵⁶

I relation til internettet vil dansk straffemyndighed først og fremmest omfatte den situation, hvor en person i Danmark sender en virus-mail til en person *i udlandet*, men den af tekniske årsager ikke når frem til modtagerens mailpostkasse (forsøg).¹⁵⁷ Ligeledes må straffemyndighed omfatte den situation, hvor en person *herfra landet* hjælper en anden med at udbrede børnepornografi, eller opfordrer andre til at begå overgreb på børn i udlandet med henblik på at få tilsendt børnepornografisk materiale. Rækkevidden af dansk straffemyndighed begrænses ikke af, om handlingen er foretaget af en person

¹⁵³ Betænkning nr. 1488/2007, s. 327ff

¹⁵⁴ Toftegaard, *Strafferet I, Ansvar*, 3. udgave, 2008, s. 309.

¹⁵⁵ Betænkning nr. 1488/2007, s. 330

¹⁵⁶ Toftegaard, *Strafferet I, Ansvar*, 3. udgave, 2008, s. 309.

¹⁵⁷ Betænkning 1488/2007, s. 344

med tilknytning til Danmark. Derfor omfatter det også det tilfælde, hvor en tysker tager til Danmark og opfordrer en person i USA gennem en hjemmeside til at begå overgreb på et barn med henblik på at få billederne tilsendt. Såfremt personen i USA herefter begår et sådant overgreb, som han filmer, og herefter udbreder på nettet, kan forholdet undergives dansk straffemyndighed. I dette tilfælde er der dansk interesse i at retsforfølge knap så indlysende. I ovennævnte tilfælde er der tale om en *tysker* der opfordrer til udbredelse, mens en person fra USA udbreder det ulovlige materiale. Det eneste der knytter forholdet til Danmark er, at tyskeren befandt sig *her i landet*, da han foretog handlingen. På den anden side er dette i overensstemmelse med territorialprincippet, idet Danmark har ret til at håndhæve lovgivningen inden for *eget territorium*. Endvidere må det antages, at sådanne forbrydelser (udbredelse af børneporno) formentlig også vil være strafbare efter gerningsstatens lovgivning.

Fra retspraksis kan henvises til den tidligere omtalte afgørelse U 2017.2531 H, hvor en tiltalt blev dømt for bl.a. straffelovens §§ 235, 222 samt 232 medvirken, til dels som forsøg herpå, idet han som administrator og co-administrator af to websider havde tilskyndet andre til at begå overgreb på børn i form af voldtægt og andre seksuelle forhold end samleje. For så vidt angår spørgsmålet om medvirken og forsøg på medvirken fandt udtalte Landsretten, at det afgørende for om tiltalte kunne dømmes for medvirken var, at de konkrete overgreb og krænkelser og optagelser var sket til brug for fremsendelse til hjemmesider, som den tiltalte administrerede. Landsretten fandt herefter, i forhold til skyldsspørgsmålet, at den tiltalte havde tilskyndet til og haft forsæt til medvirken til, at personer foretog og optog overgreb og krænkelser af børn med henblik på at udbrede børnepornografisk materiale.

Selvom ovenstående afgørelse ikke tager konkret stilling til spørgsmålet om straffemyndighed, må det dog lægges til grund, at den tiltaltes anvendelse af TOR-netværket medfører, at hans forsøgs- og medvirkenshandlinger også var tilsigtet, at skulle have virkning uden for den danske stat. Afgørelsen kan derfor antages at være i overensstemmelse med straffelovens § 9, stk. 3, idet ovenstående handlinger er begået her fra landet, hvorfor de kan undergives dansk straffemyndighed, uanset gerningsmanden har tilsigtet, at det ulovlige materiale også skulle kunne tilgås fra udlandet.

Forsøgs- og medvirkenshandlingerne kompliceres dog, hvor den forberedende handling endnu ikke er gjort strafbar som forsøg i udlandet. I betænkning nr. 1488/2007 er det anført, at særlige udfordringer opstår, hvor en handling – der tilsigtes udført i udlandet – ikke er strafbar i sin

fuldbyrdende form i gerningslandet, eller hvor den forberedende handling ikke er kriminaliseret som et strafbart forsøg efter gerningslandets lovgivning. Som tidligere omtalt var Jurisdiktionsudvalget også delt i spørgsmålet herom. Et flertal fandt, at dansk straffemyndighed måtte omfatte den situation, hvor en svensker besøger en person i Danmark, og under besøget aftaler at mødes et bestemt sted udenfor Malmø en uge senere for at begå et tyveri hos en svensk rigmand, og aftaler at medbringe et skydevåben til brug for udførelsen af tyveriet.¹⁵⁸ I dette tilfælde vil der være grundlag for dansk straffemyndighed, idet sådanne *forbedrende handlinger* anses som et strafbart forsøg efter dansk ret. Udvalgets flertal tillægger det ikke betydning, at et sådant forhold ikke – allerede på dette stadie – vil kunne straffe for forsøg efter svensk ret.

I forhold til internetkriminalitet vil det tilsvarende betyde, at hvor svenskeren og danskeren køber *en computer* i Danmark med henblik på at mødes i Malmø få dage senere for at hacke sig ind en svensk banks systemer, vil det være omfattet af dansk straffemyndighed efter stk. 3. Det er i sagens natur ikke ulovligt at købe en computer, men hvis den er købt med henblik på at udføre et hackerangreb, vil et sådant forhold kunne straffes for forsøg i Danmark.

Hvor handlingen ikke er strafbar i det land, hvor forbrydelsen tilsigtes fuldbyrdes, synes dog at strække de danske jurisdiktionsregler for langt. Retstilstanden blev også i betænkning nr. 1488/2007 kritiseret af et mindretal, som foreslog, at der måtte indsættes begrænsningerne i dansk straffemyndighed – herunder et krav om *dobbelt strafbarhed*.¹⁵⁹ Tilsvarende har forfattere som Lars Bo Langsted også kritiseret en sådan retstilstand.¹⁶⁰ Flertallet i Jurisdiktionsudvalget var dog af den opfattelse, at et krav om *dobbelt strafbarhed* vil medføre, at dansk politi ikke ville have mulighed for at gribe ind, hverken overfor danskeren eller svenskeren.¹⁶¹ Sammesteds anføres det, at selv hvis kravet om dobbelt strafbarhed ikke gjaldt overfor den danske statsborger, vil den svenske medgerningsmand gå fri.

Flertallets ræsonnement virker fornuftigt, men argumentet synes at glemme den omstændighed, at Sverige netop ikke har ønsket at kriminalisere en forbedrende handling på et så tidligt et stadie. At svenskeren går fri for strafansvar er vel i sagens natur rimeligt, når en sådan handling ikke er strafbar

¹⁵⁸ Se eksemplet i betænkning nr. 1488/2007, s. 328ff

¹⁵⁹ Betænkning nr. 1488/2007, s. 342

¹⁶⁰ Bo Langsted, *Nye regler for internet-kriminalitet*, Jyllands-Posten, 15. oktober 2007

¹⁶¹ Betænkning nr. 1488/2007, s. 328ff

efter svensk ret. På den anden side synes et krav om dobbelt strafbarhed heller ikke at være optimalt, når dansk straffemyndighed tillige vil være udelukket overfor den *danske statsborger*. Ligesom Sverige har ret til at fastsætte regler inden, har Danmark tilsvarende frihed hertil. Herefter må Danmark med rette kunne hævde straffemyndighed, hvor forholdet er begået inden for dansk territorium. Alligevel synes det at være for vidtgående, hvis dansk straffemyndighed kan skabes, hvor *to svenskere* fra et hotelværelse i København aftaler at mødes i Sverige for at foretage et hackerangreb hos en svensk bank. Hertil er der næppe holdepunkter for antage, at et sådant forhold skal undergives dansk straffemyndighed. *Dels* er forholdet begået af to svenskere, *dels* er forholdet ikke ulovligt efter svensk ret, og *dels* er handlingen ikke tilsigtet at skulle fuldbyrdes her i landet. Den eneste tilknytning til Danmark er, at gerningsmændene (tilfældigvis) befandt sig her i landet. Tilsvarende kritiseres dette af Lars Bo Langsted, som anfører følgende:

» [...] Udover at man kan diskutere om det overhovedet er noget, der bør vedkomme danske domstole, er eksemplet særligt grelt, fordi det at aftale at begå en sådan forbrydelse ikke er strafbart som forsøg ifølge svensk ret. Havde de to svenskere således indgået nøjagtigt samme aftale på et hotelværelse i Lund, ville det slet ikke være have været strafbart. Denne åbenbart stødende konsekvens af de foreslåede regler har justitsministeren dog desværre ikke lyttet til.«¹⁶²

På den baggrund synes det fornuftigt at begrænse dansk straffemyndighed for forsøgs- og medvirkenshandlinger, der reelt ikke har interesse for Danmark. En begrænsning kunne bestå i at dansk jurisdiktionskompetence betinges af en *personlig tilknytning* i form af dansk indfødsret, bopæl eller lignende fast ophold her i landet. Med et sådant krav synes dansk straffemyndighed mere indlysende. I så fald kan gerningsmanden retsforfølges her i landet, hvor forbrydelsen er 1) foretaget på *dansk territorium* og 2) hvor den pågældende har *tilknytning til her i landet*. Danmark må utvivlsomt have en legitim interesse i at gribe ind i sådanne tilfælde. Samtidig kan det også med rimelighed forventes, at sådanne personer er bekendt med danske normer og regler. Tilsvarende må det være rimeligt at lade en eventuel medgerningsmand gå fri, hvis den pågældende kommer fra et land, hvor et sådant forhold ikke er kriminaliseret. Hertil bør Danmark ikke blande sig i andres lovgivning – og må derfor »nøjes« med at retsforfølge sine egne statsborgere. Dette er også i tråd med Lars Bo Langsteds synspunkt om, at dette ikke vedkommer danske domstole.

¹⁶² Bo Langsted, *Nye regler for internet-kriminalitet*, Jyllands-Posten, 15. oktober 2007

Trods mindretallets betragtninger er det nu den gældende retstilstand, at dansk straffemyndighed i forhold til internetkriminalitet hviler på straffelovens § 9, stk. 3 og 4. Herefter kan forsøgs- og medvirkenshandlinger foretaget i Danmark undergives dansk straffemyndighed, uanset om lovovertrædelse fyldbyrdes eller tilsigtes at fulbyrdes her i landet. Denne retstilstand synes vidtgående, men hviler på den antagelse, at Danmark har ret til at straffe lovovertrædelser begået inden for dansk territorium. Ovenstående gennemgang synes dog at tale for at indsætte begrænsninger, hvor en handling alene er strafbar efter *dansk ret*. Generelt vil en afgræsning være hensigtsmæssige både for så vidt angår internetkriminalitet, men også for andre forbrydelser. Hertil kan der med fordel indarbejdes et krav om, at dansk straffemyndighed betinges af to elementer 1) *at* forsøgs- og medvirkenshandlingerne er foretaget på dansk territorium 2) *at* gerningsmanden har *tilknytning til Danmark*. Hertil sikres dansk straffemyndighed, hvor der reelt foreligger danske interesser i have straffemyndighed for forhold begået på dansk territorium.

6.1.3 *Delkonklusion*

Sammenfattende kan det for dansk straffemyndighed om forsøgs- og medvirkenshandlinger konkluderes, at retstilstanden for internetkriminalitetsvarer til, hvad der i øvrigt gælder for andre forbrydelser. Efter straffelovens § 9, stk. 3 og 4 er der hjemmel til dansk straffemyndighed, så snart sådanne handlinger er foretaget inden for *dansk territorium*. Det må navnlig konstateres, at rækkevidden af dansk jurisdiktion synes vidtgående, idet dansk straffemyndighed kan skabes, uanset forbrydelsen fuldbyrdes, eller tilsigtet at skulle fuldbyrdes uden for den danske stat. Herved kan Danmark tillægge sig selv jurisdiktionskompetence, hvor der reelt ikke foreligger danske interesser. På den baggrund bør der såvel for internetforbrydelser som for alle andre forbrydelser, indarbejdes en begrænsning af dansk straffemyndighed.

7. Konklusion

Jurisdiktionsudvalget foretog en præciseret gennemgang af de danske regler om jurisdiktion ved i deres betænkning nr. 1488/2007. Under gennemgang drøftede udvalget blandt andet dansk straffemyndighed i forhold internettet med henblik på fastlægge, hvorvidt de danske jurisdiktionregler i straffelovens §§ 6-9 omfattede sådanne tilfælde. Særligt blev det for internetkriminalitet drøftet, hvornår en lovovertrædelse kunne *lokaliseres* til Danmark.

På baggrund af analysen kan det konkluderes, at *territorialprincippet* fortsat spiller en primær rolle selv ved forbrydelser begået gennem internettet. Dette gælder navnlig for lovovertrædelser *begået fra Danmark*. Her giver spørgsmålet om dansk straffemyndighed ikke anledning til særlige overvejelser. Det afgørende er, at handlingen er foretaget på *dansk territorium* i overensstemmelse med straffelovens § 6. Dansk straffemyndighed adskiller sig ikke på dette punkt fra andre typer lovovertrædelser. En gerningsmand som anvender internettet til at udføre sine forbrydelser, kan derved sammenlignes med hvilken som helst anden gerningsmand, der begår kriminalitet her fra landet. Særligt for informationsforbrydelserne skal handlingen *lokaliseres* til det sted, hvor materialet lægges ud på nettet og ikke til dét sted, hvor serveren er placeret. Dansk straffemyndighed begrænses alene af de territoriale begrænsninger, som følger af straffelovens § 6, nr. 1-3.

Det kan endvidere konkluderes, at spørgsmålet dansk straffemyndighed er mere kompliceret, når lovovertrædelser er begået fra udlandet. Først og fremmest skal den strafbare handling anses for foretaget i dét land, hvorfra gerningsmanden betjener sin computer, jf. territorialprincippet. Derudover kan en internetforbrydelse lokaliseres her til landet, hvis virkningen er indtrådt, eller tilsigtet at skulle indtræde her i landet, jf. virkningsprincippet.

Straffemyndighed for så vidt angår *hacking*, *virusangreb* mv. er ikke selvstændig reguleret. *Handlinger rettet mod Danmark* støttes imidlertid på straffelovens § 9, stk. 2 og synes ikke at give anledning til betænkeligheder, hvor virkningen af overtrædelser er indtrådt, eller hvor virkningen er tilsigtet at skulle indtræde her i landet, jf. *Handlinger rettet mod udlandet* skal ligeledes støttes efter straffelovens § 9, stk. 2. Det er uden betydning, at gerningsmanden manglede viden om, hvorvidt et virusangreb også ville ramme i andre lande herunder i Danmark. Udenfor falder de tilfælde, hvor

Danmark alene anvendes som »transitland«.¹⁶³ Denne retstilstand synes at være rimelig, da en begrænsning vil udelukke dansk straffemyndighed, hvor der er interesse i at have en sådan. Endvidere sikrer en bred regulering, at gerningsmanden ikke går fri for strafansvar. Det er muligt, at dansk straffemyndighed også vil komme på tale, hvor de danske interesser er knap så indlysende, men må i øvrigt være i overensstemmelse med virkningsprincippet.

Dansk straffemyndighed i forhold til *informationsforbrydelserne* er selvstændigt reguleret i straffelovens § 9 a om udbredelse af tekst-, lyd- og billedmateriale mv. Med henblik på, at begrænse rækkevidden at virkningsprincippet er dansk straffemyndighed betinget af, at materialet har »særlig relation« her til landet. Alene den omstændighed at en danske internetbruger alligevel tilgår materialet, er næppe tilstrækkeligt. Den særlige relation kan som udgangspunkt bestå i to hovedelementer navnlig: *hvis* materialet er dansksproget, eller *hvis* materialets indhold tager sigter på danske forhold. Den nærmere udstrækning heraf er i praksis uafklaret. Det må konkluderes, at det dansksproget materiale i sig selv vil være tilstrækkeligt. Er materialet på andre sprog end dansk kræver det formentlig, at der foreligger andre omstændigheder i form af materialets indhold. Da straffelovens § 9 a har til formål at begrænse dansk jurisdiktionskompetence, må det tillige kræves, at materialet har en vis tyngde, før det sigter mod danske forhold. På dette punkt har domstolene et vist skøn.

Efter gennemgangen kan det endvidere konkluderes, at straffelovens § 9 a indskrænker dansk jurisdiktionskompetence i tilfælde, hvor en sådan kompetence formentlig bør have. Navnlig det tilfælde hvor en dansker søger at omgå de danske straffebestemmelser ved at udbrede materiale, der efter dansk ret er ulovligt, uden at det har særlig relation til Danmark. Samtidig må der fortsat være behov for en afgrænsning af virkningsprincippet, da dansk straffemyndighed ikke bør skabes, når blot materialet kan tilgås her fra landet. Med henblik på at undgå en for vidtgående retstilstand synes straffelovens § 9 a at være hensigtsmæssig.

Dansk straffemyndighed kan også – efter omstændighederne – gives på andet grundlag herunder straffelovens §§ 7 og 7 a. I Danmark kan en internetforbrydelse undergives dansk straffemyndighed, hvor *gerningsmanden* eller *offeret* har en tilknytning til Danmark. Sådanne handlinger skal som udgangspunkt ikke behandles anderledes, end hvad der i øvrigt gælder for andre forbrydelser. Særligt

¹⁶³ Betænkning nr. 1488/2007, s. 351 og *Kommenterede straffelov, almindelige del*, 10. udgave, 2013, s. 187

vil udbredelse af børnepornografisk materiale på internettet være omfattet af dispositionerne opregnet i straffelovens § 7 a, stk. 2, jf. det passive personalprincip. Andre former for internetkriminalitet kan derimod ikke omfattes af bestemmelsens ordlyd. Der ses ikke udelukket, at grove internetforbrydelser kan indarbejdes i stk. 2. Den omstændighed computeren udsættes for et cyber-angreb, synes heller ikke at udelukke en sådan indsættelse.

Endelig kan det konkluderes, at dansk straffemyndighed for forsøgs- og medvirkenshandlinger i henhold til internetkriminalitet svarer til, hvad der gælder for andre forbrydelser. Er forsøgs- og medvirkenshandlinger fra udlandet indtrådt eller tilsigtet at skulle indtræde her i landet, skal dansk straffemyndighed støttes på straffelovens § 9, stk. 2. Er handlingerne derimod foretaget i Danmark med tilsigtet eller indtrådt fuldbyrdelse i udlandet, er dette direkte reguleret i straffelovens § 9, stk. 3 og 4. Det afgørende er herefter, at handlingerne er foretaget på *dansk territorium*. Hertil er det uden betydning, at lovovertrædelserne er fuldbyrdet, eller har været tilsigtet at skulle fuldbyrdes *uden for den danske stat*. Dansk jurisdiktionskompetence må i sådanne tilfælde anses for vidtgående. Hvor et forhold alene er strafbart efter *dansk ret*, synes det formålstjenligt at indføre begrænsninger i dansk jurisdiktionskompetence. Derfor kan der med fordel indarbejdes et krav om, at dansk straffemyndighed betinges af gerningsmandens tilknytning til Danmark.

Sammenfattende kan det konkluderes, at straffelovens § 9 a er eneste bestemmelse der direkte regulerer jurisdiktionsspørgsmålet i forhold til internetkriminalitet. Den gældende retstilstand er således fortsat præget af de »gamle« jurisdiktionsregler. Overordnet synes de danske jurisdiktionsreglerne at give tilstrækkeligt grundlag for dansk straffemyndighed, hvor der foreligger danske interesser heri. I de fleste tilfælde synes de danske regler dog at være vidtgående. Navnlig i forhold til forsøg- og medvirkenshandlinger. Har andre lande ligeså vidtgående jurisdiktionsregler, vil der med tiden, skabes en lang række jurisdiktionskonflikter. På den anden side må der udvises varsomhed med at have en for snæver regulering, da en gerningsmand dermed går fri. Som følge af manglende retspraksis er retstilstanden dog fortsat uafklaret. I takt med den stigende teknologiske udvikling kan der med fordel indarbejdes flere præciseringer i de danske jurisdiktionsregler med henblik på at skabe klarhed over, *hvornår* en internetforbrydelse kan undergives dansk straffemyndighed.

8. Abstract

Over the last decades the internet has given criminals new opportunities to commit cross boarder crimes and thus raised several challenges in regard to criminal jurisdiction. In Denmark a report on criminal jurisdiction No. 1488/2007 was released in which the Danish rules of jurisdiction was subject to a reform which took effect on 1 July 2008. At that point only one provision specifically relating to cybercrimes was initiated in Denmark (section 9 a strfl.). Despite the increasing globalization and new theologies, the Danish rules has not since 2008 been subject to any further changes regarding cybercrimes.

Consequently, this master thesis investigates the Danish rules of jurisdiction in relation to cybercrimes. As only one provision specifically relates to cybercrimes the analysis is based on the general jurisdiction principles within the Danish Criminal Code (section 6 to 9 a strfl.). The primary focus is related to the question of location and thereby to determine when cybercrimes are committed in Denmark.

In general, it can be concluded that the *territoriality principle* still plays a primer factor in relation to jurisdiction in cybercrimes. When a cybercrime is committed *from Denmark* it is evident that Denmark has jurisdiction as the crime can be located within Danish territory (Section 6 strfl.). Regardless whether the perpetrator uses the internet to commit a crime, this does not exclude that the crime is committed in Denmark.

When cybercrimes are *committed abroad* the place of act is in the state where the offender was present when the crime was committed. In regard to hacking, virus attacks etc. the crime is deemed also to have been committed in Denmark if the result occurs, or it was intended to occur in Denmark (Section 9(2)-(3) strfl.). A perpetrators lack of knowledge whether the result will occur in Denmark does not exclude criminal jurisdiction. Regarding cybercrimes in which text, sound or images etc. are made generally available from abroad, it is required to have »commitment« to Denmark to constitute Danish jurisdiction (Section 9 a strfl.). Such connection may appear when the Danish language is used, or the content of the material relate to Denmark. As the provision limits the scope of the principle of effectiveness it is assumed, that the connection must be quite convincing to establish such commitment. Even though Section 9 a strfl. may in certain cases be to narrow, it seems reasonable to

have such provision to avoid Danish jurisdiction as soon as the material can be accessed from Denmark.

Danish jurisdiction in cybercrimes may occur on another basis if the offence is committed by or against a Danish national or foreigners with domicile in Denmark (Section 7 and 7 a strfl.). These cases should not be determined any different from what is applicable to other crimes. It may be appropriate to incorporate cybercrimes within the scope of the passive personality principle in order to secure Danish jurisdiction when offences are committed against a Danish citizen.

It is further concluded that Danish jurisdiction regarding attempt or complicity in an offence in cybercrimes corresponds to what is applicable to other crimes. Thus, an offence is deemed to have been committed in Denmark where the perpetrators was in Denmark when he carried out the act (Section 9(3)-(4) strfl.). Danish jurisdiction is fully independent from whether this offence is accomplished or intended to be accomplished abroad. Such legal situation is criticized in the report No. 1488/2007 and in the litterateur. Hence, it would be appropriate to narrow the scope.

Finally, it can be concluded, that the current legal basis is still subject to the old jurisdiction rules applicable to other crimes. Overall, the Danish jurisdiction rules seem to provide sufficient grounds for Danish jurisdiction when such interests exist. However, in most cases Danish Jurisdiction rules appear to be quite extensive in particular to attempt or complicity in an offence. The fact that other countries may also have equal rules, one might risk encountering potential conflicts of jurisdiction. In the future, it can be suggested that further restrictions may be introduced in Danish jurisdiction rules to clarify when cybercrime is to be subject to Danish criminal jurisdiction.

9. Litteraturliste

9.1 Bøger

- Blume, Peter, Holdt, Helen, Nielsen, Ruth og Riis, Thomas, *IT-retlige emner*, 1998, 1. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, ISBN 87-574-0083-0
- Elholm, Thomas, *Criminal Jurisdiction – A Nordic Perspective*, 2014, 1. edition, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, ISBN 978-87-574-2687-8
- Greve, Vagn, *Det strafferetlige ansvar*, 2004, 2. udgave, DJØF Forlag, ISBN 978-87-574-0042-7
- Gorm, Toftegaard Nielsen, *Strafferet I, Ansvar*, 2008, 3. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, ISBN 978-87-574-1981-8
- Heine, Kasper, von Haller Grønæk, Martin & Holdt, Helen, *Internetjura*, 1997, 1. udgave, Thomson – GadJura, ISBN 87-607-0457-8
- Heine, Kasper, Grønæk, Martin von Haller og Trzaskowski, Jan, *Internetjura*, 2002, 2. udgave, Thomson – GadJura, ISBN 978-87-619-0308-2
- Hjort, Søren Christiansen, *Jurisdiktion og internettet*, 2001, Det Retsvidenskabelige institut, Københavns Universitet, Kriminalistisk skriftserie, bind, nr. 11, ISBN 978-87-890-9163-1
- Trzaskowski, Jan (red.), Sandfeld Jakobsen, Søren, Karstoft, Susanne, Kirk, Hanne, Bo Langsted, Lars, Riis, Thomas, Bagger Trandberg, Charlotte & Lybæk Gudmundsdóttir, Helena, *Internetretten*, 2017, 3. udgave, Ex TUTO PUBLISHING A/S, ISBN: 978-87-420-0002-1
- Waaben, Knud & Bo Langsted, Lars - *Strafferettens almindelige del – Ansvarslæren*, 2015, 6. udgave, Karnov Group Denmark A/S, ISBN 978-87-619-3725-4
- Kommenterede straffelov, Almindelige del, 2013, 10. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, ISBN 978-87-574-2502-4

9.2 Rigsdagstidende og folketingstidende

- Rigsdagstidende 1925/26, Tillæg A, sp. 3276
- Rigsdagstidende 1929/30, Tillæg B, sp. 1848
- Folketingstidende 2002/03, Tillæg A, s. 5529

9.3 Love og bekendtgørelser

- LBKG nr. 608 af 6. september 1986 (Alm. Borgerlig Straffelov)
- LBKG nr. 126 af 15. april 1930 (Borgerlig straffelov)
- LBKG nr. 977 af 9. august 2017 (Straffeloven)
- LBKG nr. 833 af 25. august 2005 (Udleveringsloven)
- Lov nr. 490 af 17. juni 2008
- Lov nr. 352 af 19. maj 2004
- Lov nr. 200 af 7. april 1999
- Lov nr. 540 af 8. juni 2006
- Lov nr. 386 af 28. maj 2003
- Bekendtgørelse nr. 6 af 16. januar 1992 (FN-konventionen af 20. november 1989 om Barnets rettigheder)
- Bekendtgørelse nr. 497 af 21. december 1923 (grænsen mellem Danmark og Tyskland i Henhold til Versaillestraktatens Artikel 111)
- Bekendtgørelse nr. 20 af 14. juni 2001 om aftale af 23. marts 1991 (aftale af 23. marts 1991 med Sverige om en fast forbindelse over Øresund)

9.4 Forarbejder

- Betænkning nr. 1488/2007 om dansk straffemyndighed
- Betænkning nr. 1377/1999 om børnepornografi og IT-efterforskning
- Betænkning nr. 1462/2005 om kriminalisering af generelle opfordringer til selvmord
- Betænkning af 1923 (Straffelovskommisionen af 9. november 1917)

9.5 Artikler

- Ugeskrift for Retsvaesen U.2014B.342, Jørn, Vestergaard, *Anmeldelse af Thomas Elholm & Birgit Feldtmann: Criminal Jurisdiction - a Nordic Perspective*. DJØF Publishing 2014, Ugeskrift for Retsvaesen 342
- Langsted, Lars Bo, *Nye regler for internet-kriminalitet*, Aalborg Universitet, Jyllands-Posten, 15. oktober 2007

9.6 Domme

- U 1957.610V
- U 1998.877 H
- U 2008.1822 H
- U 2009.11.40/2Ø
- U 2015.3615Ø
- U 2017.2531 H
- Permanent court of International Justice, Twelfth (Ordinary) Session, The case of S.S. lotus, France v. Turkey Judgement, Judgment No. 9, 7. September 1927
http://www.worldcourts.com/pcij/eng/decisions/1927.09.07_lotus.htm

9.7 Andet

- Det Kriminalpræventive Råd, *Når forbrydelser bliver digitale, en antologi om IT-kriminalitet og adfærd på internettet*, 2016,
- *Extraterritorial Criminal Jurisdiction*: Report of the European Committee on Crime Problems, Council of Europe (1990), Criminal Law Forum (Spring 1992)

Ordoptælling

Statistik:

Sider	64
Ord	20.519
Tegn (uden mellemrum)	123.305
Tegn (med mellemrum)	143.960
Afsnit	531
Linjer	2.019

Medtag fodnoter og slutnoter

Luk